

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ
УКРАЇНИ

КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ І ЕКОНОМІКИ СПОРТУ

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра
за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт
освітньою програмою «Менеджмент у спорті»

на тему: **«ФІТНЕС-ІНДУСТРІЯ ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ ФАКТОР
РОЗВИТКУ СУЧАСНОГО РИНКУ СПОРТИВНО-ОЗДОРОВЧИХ
ПОСЛУГ»**

здобувача вищої освіти
другого (магістерського) рівня
Серкової Анни Олександрівни
Науковий керівник: Мічуда Ю. П.,
доктор наук з фізичного виховання
та спорту, професор
Рецензент: Приймак М. М., кандидат
наук з фізвиховання та спорту, доцент
Рекомендовано до захисту на засіданні
кафедри (протокол № 4 від 14.11.2025 р.)
Завідувач кафедри: Харчук Т. В.
доктор економічних наук, професор

(підпис)

Київ – 2025

ЗМІСТ

	Стор.
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ФІТНЕС-ІНДУСТРІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА	7
1.1. Теоретичні основи функціонування та розвитку фітнес-індустрії	7
1.2. Зміст і ознаки фітнес-індустрії	11
Висновки до розділу 1	14
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ	16
2.1. Методи дослідження	16
2.2. Організація дослідження	19
РОЗДІЛ 3. СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ФІТНЕС-ІНДУСТРІЇ	21
3.1. Підсумки розвитку світової фітнес-індустрії до пандемії COVID19	21
3.5. Проблеми та перспективи розвитку світової фітнес-індустрії	36
Висновки до розділу 3	38
РОЗДІЛ 4. СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІТНЕС- ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ	40
4.1. Місце фітнес-індустрії на ринку спортивно-видовищних послуг в Україні	40
4.2. Передумови подальшого розвитку фітнес-індустрії в Україні	45
Висновки до розділу 4	55
ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ	57
ВИСНОВКИ	59
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	62
ДОДАТКИ	68

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

СОП – спортивно-оздоровча послуга;

ФП – фітнес-послуга

ФСО - фізкультурно-спортивна організація;

IHRSA - International Health, Racquet and Sportsclub Association

CAGR - річний темп зростання

ВСТУП

Актуальність. Сучасною світовою тенденцією є зростання інтересу до здорового способу життя, що зумовлює стрімке поширення популярності фітнесу. Сьогодні фітнес-індустрія розглядається як одна з найбільш динамічних і перспективних сфер бізнесу, яка за темпами розвитку поступається лише високим технологіям. Висока інвестиційна привабливість та постійне зростання обсягів ринку підтверджують стабільність і перспективність цього напрямку. На сучасному етапі розвиток фітнес-індустрії проявляється у зростанні кількості фітнес-клубів, створенні нових фітнес-технологій і програм для організації сімейного дозвілля, адаптації занять під потреби різних соціальних груп, а також у тіснішій інтеграції діяльності фітнес-клубів із медичними та соціально-психологічними установами. Найважливішим чинником є залучення широкого кола споживачів до використання фітнес-послуг.

Результати сучасних досліджень і наукових публікацій свідчать про значний науковий та практичний інтерес до діяльності фітнес-індустрії. У працях вітчизняних дослідників висвітлюються різні важливі аспекти сучасної фітнес-індустрії на різних рівнях її функціонування: Л. М. Ващук (2013), О. В. Погонцева, М. М. Василенко (2014), Л. Я. Чеховська (2017). Стосовно теми нашого дослідження особливої уваги заслуговують наукові праці О. В. Замлинської (2015), Ю.П. Мічуди (2007), С. О. Демехи, В. Ю. Гаєвого (2013), у яких висвітлюються такі питання, як місце сучасної фітнес-індустрії на світовому, регіональному та національному ринках спортивно-оздоровчих послуг, використання суб'єктами фітнес-індустрії інноваційними маркетинговими технологіями, особливості маркетингу фітнес-клубів.

Водночас варто взяти до уваги, що протягом останніх років відбулися помітні зміни у функціонування фітнес-індустрії як на глобальному, так і на

регіональному та національних рівнях. Вони обумовлені не лише позитивними, а й негативними чинниками. Дія останніх, зокрема, пандемії COVID19 та агресії Росії особливо негативно позначилась, на функціонуванні фітнес-індустрії в Україні. З огляду на це є актуальним дослідження сучасного стану, прогнозування перспектив розвитку фітнес-індустрії країн світу з метою використання її досвіду для розвитку ринку фітнес-послуг в Україні, що обумовило вибір теми кваліфікаційної роботи.

Зв'язок роботи з планами НДР. Дослідження проведене в рамках теми 1.5 Зведеного плану НДР НУФВСУ на 2021-2025 рр. «Теоретичні та прикладні основи застосування комунікацій у спортивному менеджменті», яка виконується на кафедрі менеджменту і економіки спорту.

Мета дослідження – виявити головні тенденції функціонування світової фітнес-індустрії та передумови її становлення й розвитку в Україні.

Задачі:

1. Спираючись на аналіз спеціальної літератури, документів та інтернет-ресурсів визначити стан наукового опрацювання проблеми функціонування світової фітнес-індустрії.

2. Охарактеризувати зміст, закономірності та тенденції розвитку фітнес-індустрії на етапі стійкого розвитку світу.

3. Визначити вплив кризових явищ (COVID19 та агресії Росії) на функціонування світової та вітчизняної фітнес-індустрії.

4. Визначити сучасні проблеми та перспективи розвитку світової та української фітнес-індустрії.

Об'єкт дослідження – фітнес-індустрія як фактор зростання попиту на ринках спортивно-оздоровчих послуг в країнах світу та в Україні.

Предмет дослідження – тенденції та проблеми функціонування й розвитку сучасної фітнес-індустрії.

Методи дослідження. У процесі виконання кваліфікаційної роботи використані такі методи дослідження:

- аналіз науково-методичної літератури та ресурсів мережі Інтернет;

- порівняння і зіставлення;
- системний аналіз;
- соціологічне анкетування;
- методи статистики.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що:

- доповнено та розширено наявні дані про стан розвитку сучасної фітнес-індустрії;
- узагальнено інформацію про особливості впливу кризових явищ (COVID19 та агресії Росії проти України) на функціонування фітнес-індустрії та ринків фітнес-послуг;
- визначено шляхи розвитку фітнес-індустрії в Україні з урахуванням впливу кризової ситуації.

Практична значущість роботи полягає в можливості використання її теоретичних та практичних положень у практиці діяльності фітнес-структур. Результати дослідження також можуть бути використані вищими навчальними закладами фізичного виховання і спорту у практиці підготовки фахівців з менеджменту у спорті.

РОЗДІЛ 1

ФІТНЕС-ІНДУСТРІЯ: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

1.1. Теоретичні основи функціонування та розвитку фітнес-індустрії

Аналіз літературних джерел засвідчив, що серед дослідників існують різні думки щодо виникнення та розвитку індустрії фітнесу. Версія, яка відтворює точки зору вчених західних країн, походить з північноамериканського континенту, головним чином із США. Інша версія підтримується дослідниками країн Сходу деякі автори відносять виникнення сучасного фітнесу на основі ідеології древніх оздоровчих систем. Вони стверджують, що історія виникнення бере початок в античному минулому [3, 14, 37, 59].

Слід відзначити, що більшість дослідників вважають, що сучасний фітнес пов'язаний з історією розвитку США та що саме американці є основоположниками й провідниками ідеології фітнесу. Найширше висвітлила історію виникнення фітнесу на Американському континенті В. О. Завальнюк [14]. Слово «фітнес» в перекладі з англійської означає «придатність» (від «to be fit for» бути придатним до чого-небудь, бадьорим, здоровим). За своїм цільовим призначенням «фітнес» ближче загальноприйнятий у нас в країні поняттю «фізична культура». Концептуальна база «фітнесу» має більш конкретний зміст і є важливою складовою філософії успіху, яка передбачає необхідність певного рівня готовності долати життєві труднощі – фізичні, психологічні, емоційні [18, 35].

Як вказують Е. Хоулі та Б. Френкс значення слова «фітнес» поступово еволюціонувало від «фізичної придатності» до позначення соціального явища, культурного феномена ХХ століття - від «фізичного здоров'я людини, що виражається в його придатності до фізичної роботи, до «прагнення

оптимальної якості життя, що включає соціальні, психічні, духовні й фізичні компоненти» [36].

Проведений теоретичний аналіз підтвердив, що за останні десять років значення слова «фітнес» дуже часто змінювалося: в одному випадку термін трактується як нове соціальне явище чи фізичний стан людини, в іншому випадку – як сукупність засобів і методів, направлених на досягнення фізичної підготовленості, або як формат масової фізичної культури, або як комплексні програми оздоровлення, засновані на засобах і методах бодібілдингу [14].

Основними завданнями фітнесу, як вважає В. У. Кренделева, є «підвищення працездатності; збільшення рухової активності при дефіциті часу, розрахованого на фізичні заходи в режимі дня; формування правильної постави; покращення психологічного стану; розвиток музичності, пластичності тощо; нормалізація маси тіла за рахунок активізації обмінних процесів; підвищення інтересу до занять фізичної культури» [20].

Поняття «фітнес», з позицій сьогодення використовується дуже широко в різних випадках:

- загальний фітнес як оптимальна якість життя, що включає соціальні, інтелектуальні, моральні і фізичні компоненти, асоціюючись з уявленнями про здоров'я і здоровий спосіб життя;
- фізичний фітнес, як оптимальний стан показників здоров'я, що дають можливість мати високу якість життя, корелюючи з рівнем фізичної підготовленості. У цьому разі наводяться наступні похідні цього поняття:
 - оздоровчий фітнес, метою якого є досягнення і підтримка фізичного благополуччя і зниження ризику розвитку захворювань (серцево-судинної системи, обміну речовин та ін.);
 - фітнес як рухова активність спеціально організована у рамках фітнес-програм;
 - атлетичний фітнес, який сприяє досягненню спеціальних морфофункціональних кондицій для успішного виступу на змаганнях;

- спортивно-орієнтований або руховий фітнес, спрямований на розвиток здатності до вирішення спортивних завдань на дуже високому рівні [36].

Значущий внесок у розвиток понятійного апарату «фітнесу» зроблено Є. Г. Сайкіною, чії дослідження базувалися на діяльнісному підході, в результаті яких виділено низку визначень: «фітнес-індустрія», «фітнеспослуга», «фітнес-технології», «фітнес-програма» і «фітнес-культура». За її словами, фітнес можна розглядати як новий виток спіралі в розвитку оздоровчої фізичної культури. Реалізуючи закон заперечення заперечень, він не заперечує і не відкидає досягнуте в минулому, але, в той же час активно будує на цій основі, модернізуючи її з урахуванням запитів часу, новий перспективний напрям. Фітнес - цілеспрямований процес оздоровлення, заснований на добровільності вибору рухової активності, для підтримання, зміцнення і збереження здоров'я (фізичного, соціального, духовного), для зниження ризику захворювань та їх профілактики, для залучення до здорового способу життя з метою особистої успішності та фізичного благополуччя на тлі привабливості занять і отримання задоволення від них [61].

До фітнесу відносяться різні фізичні вправи, сучасні види рухової діяльності, авторські оздоровчі методики і програми, інноваційні технології, метою яких є оздоровлення, а головним принципом - «навантаження заради здоров'я».

За даними дослідників, сьогодні налічується понад 200 видів рухливої активності, які можуть бути представлені в різних напрямках фітнес-технологій. Найбільш повно вони реалізуються в сфері фітнес-індустрії, де і виникла значна їх частина. Багато з них є інноваціями на основі поєднання нових видів рухливої активності з сучасним інвентарем і обладнанням, з використанням музичного супроводу в тій або іншій якості.

Однак можна відзначити, що фітнес-технології, котрі з'являються в фітнес-індустрії виходять далеко за її межі і широко застосовуються у всіх видах фізичної культури - в освіті, рекреації, реабілітації, спорті.

У технології фітнесу знаходять застосування активні методи навчання та тренування, побудовані на використанні «зворотніх зв'язків» – «advanced control», «feedback» [61, с. 48]. При цьому слід особливо підкреслити роль фітнес-індустрії як первинної основи в процесі появи інноваційних оздоровчих технологій.

Сьогодні розвиток фітнес-індустрії характеризується наявністю і значним збільшенням кількості фітнес-клубів, розробкою фітнес-технологій і програм по організації сімейного дозвілля, адаптацією програм занять до конкретних груп населення (тобто широка стратифікація), зближенням діяльності фітнес-клубів, медичних і соціально-психологічних установ, а найголовніше - залученням широкого кола споживачів фітнес-послуг, що співвідноситься зі змінами стилю життя молоді та дорослого населення [62, с. 350].

Існує п'ять основних підходів до створення фітнес-технологій: еkleктичний, синергетичний, традиційний орієнтований, синтетичний і диверсифікаційний [8, 23].

Одним з провідних є еkleктичний підхід, який реалізується в фітнес-індустрії створенням і розвитком фітнес-технологій, заснованих на культурних етнічних традиціях різних країн і народів.

Синергетичний підхід виражається в тому, що на основі інтегрованих технологій з різних видів фізичної культури і їх подальшої модернізації в фітнес-індустрії створюються нові технології, в основі яких лежить принцип системності. У свою чергу, фітнес-індустрія не відмовляється і від затребуваних, історично складених і визнаних занять тими чи іншими видами рухової активної, лише додаючи зовнішні, сучасні, привабливі атрибути. Цим реалізується традиційно орієнтований підхід.

Однак, відображаючи тенденції зовнішнього світу до об'єднання, формування ідейно-змістовної основи фітнес-індустрії може реалізовувати синтетичний підхід, поєднуючи в собі як традиційні, так і нетрадиційні види рухової активності і різноманітні технології.

У свою чергу, для задоволення різноманітних потреб людей і здатності до маневрування в соціокультурних і економічних умовах, які мають здатність змінюватися, фітнес-індустрія максимально широко в порівнянні з іншими видами фізичної культури використовує диверсифікаційний підхід (тобто множинність варіантів одного виду занять фітнесом). Можна відзначити, що процес формування ідейно-змістовної основи фітнес-індустрії знаходиться в постійному процесі розвитку, стрімко оновлюючись в умовах швидкоплинного світу, що характерно для будь-якого соціокультурного явища епохи в цілому [34, 61].

1.2. Зміст і ознаки фітнес-індустрії

Важливе значення серед напрямків досліджень мають праці, у яких розглядаються передумови розвитку та становлення фітнес-індустрії в Україні. Зокрема Л. М. Вашук визначено перспективи та тенденції розвитку фітнесу в Україні, серед яких – активний розвиток дитячого фітнесу; підвищення ролі духовного фактора у фітнесі й індивідуалізація програм; подальші злиття індустрії фітнесу та сфери охорони здоров'я України; інтеграція фітнесу у сфері освіти; підвищення екологічних позицій фітнесу; підвищення мотивації й урізноманітнення фітнес-технологій [6].

На межі тисячоліть розширення ринку спортивно-оздоровчих послуг відбувається значною мірою за рахунок процесу індустріалізації процесу виробництва послуг, зокрема, фітнес-індустрії. Дослідники відзначають, що фітнес-індустрія як економічний феномен, що походить зі США з 1970-х років. Вона є організаційно-економічною основою північноамериканської моделі підприємництва у сфері оздоровчого спорту.

О. В. Завальнюк трактує поняття «фітнес-індустрія», як «сферу діяльності, а також сектор економіки, що включає в себе розроблення, виробництво та реалізацію товарів і послуг, зорієнтованих на досягнення здоров'я та підтримку загальної фізичної форми» [14].

Як відзначає Ю .П. Мічуда: «Характерними ознаками фітнес-індустрії є: надання послуг високої якості, розрахованих на різні групи споживачів;

забезпечення споживачів різноманітними додатковими та супутніми послугами;

активна маркетингова політика, оперативне реагування на зміну попиту на ринку, впровадження нових послуг;

диференціація цін на послуги;

поєднання індивідуального підходу та масовості в обслуговуванні клієнтів;

активне економічне стимулювання споживачів послуг;

створення мережі фітнес-клубів під одним брендом, які працюють за однією ідеологією;

застосування інтенсивних технологій виробництва послуг, обслуговування великих мас клієнтів, що дає можливість отримувати прибутки [22, с. 152].

На сучасному етапі фітнес-індустрія набула інтернаціонального характеру. Лідерами її є великі об'єднання фітнес-клубів, які діють у різних країнах. Найбільшою серед них на сьогодні є транснаціональна компанія Health & Fitness Association (до березня 2024 року – IHRSA (International Health, Racquet and Sportsclub Association) з штаб-квартирою у США, членами якої є 8 тис. приватних клубів у більше, ніж 70 країнах світу [53]. Вона характеризується послідовним зростанням числа фітнес-клубів, що бажають стати її членами. Особливо високі темпи розширення її членства притаманні США. Health & Fitness Association відносить до фітнес-клубів споруди, які мають площадки для проведення фітнес-тренувань і спеціального обладнання, які відкриті для вільного відвідування на основі платежів за разове відвідування або по членській карті.

Щодо Європи, то Europe Active Association (Європейська асоціація фізичної активності), раніше відома як Європейська асоціація здоров'я та фітнесу (EHFA), яка виникла в 1996 році як некомерційна організація, продовжує сьогодні свою місію та звертається до ключових європейських інституцій від імені Європейського сектора охорони здоров'я та фітнесу для

забезпечення все більшої активності людей завдяки ефективній взаємодії між усіма суб'єктами галузі. Europe Active Association представляє більше 25000 фітнес-центрів, 31 національну асоціацію, а також провідних постачальників фітнес-послуг, освіти та окремих осіб [46].

Приватні фітнес-центри у різних країнах практично не відрізняються як за внутрішньою організацією, так і за номенклатурою послуг. Це пояснюється тим, що у процесі формування мережі фітнес-клубів застосовується франчайзинг. Вона передбачає безпосередню участь головної компанії (франчайзера) у створенні нових клубів (операторів), які мають увійти до мережі. Франчайзер укладає угоду з оператором, згідно з якою він передає йому право користуватися брендом мережі, а також надає комплекс послуг, пов'язаних зі створенням нового клубу (вивчення особливостей місцевого ринку СОП, складання бізнес-плану, здійснення інженерної експертизи майбутніх спортивних споруд, підбір відповідного обладнання, допомога в організації продажу, надання коштів на проведення рекламних заходів тощо). Франчайзер має право вимагати від створеного з його допомогою клубу дотримання певних стандартів надання послуг, загальної ідеології компанії, контролює його діяльність [28, 41].

Разом з приватними фітнес-центрами активними учасниками сучасної фітнес-індустрії є підприємці, що відносяться до громадського та державного секторів економіки. Співвідношення між ними залежать від вибраної у країні ідеології підприємництва у сфері оздоровчої фізичної культури.

Стосовно нашої країни, то в 1990-х роках в Україні було покладено початок формуванню фітнес-індустрії, яка ґрунтувалася на діяльності переважно приватних організацій - фітнес-клубів, фітнес-центрів, спортивно-оздоровчих комплексів тощо. Кращі з них змогли залучити кваліфіковану частину вітчизняних фахівців, створити сучасну матеріально-технічну базу, забезпечити застосування новітніх технологій у сфері оздоровчої фізичної культури [15].

Висновки до розділу 1

Провівши теоретичний аналіз джерел щодо понять про фітнес, фітнес-індустрію як першооснову створення фітнес-технологій, можна зробити висновок, що фітнес є соціокультурним феноменом в галузі фізичної культури, інноваційним за своєю суттю і підпорядкований загальній логіці розвитку інновацій.

Важливе значення серед напрямків досліджень мають праці, у яких розглядаються передумови розвитку та становлення фітнес-індустрії в Україні.

На межі тисячоліть розширення ринку фізкультурно-спортивних послуг відбувається значною мірою за рахунок процесу індустріалізації виробництва послуг, зокрема, фітнес-індустрії.

Сучасний розвиток фітнес-індустрії характеризується наявністю і значним збільшенням кількості фітнес-клубів, розробкою фітнес-технологій і програм по організації сімейного дозвілля, адаптацією програм занять до конкретних груп населення (тобто широка стратифікація), зближенням діяльності фітнес-клубів, медичних і соціально-психологічних установ, а найголовніше - залученням широкого кола споживачів фітнес-послуг, що співвідноситься зі змінами стилю життя молоді та дорослого населення .

Характерними ознаками фітнес-індустрії є: надання послуг високої якості, розрахованих на різні групи споживачів; забезпечення споживачів різноманітними додатковими та супутніми послугами; активна маркетингова політика, оперативне реагування на зміну попиту на ринку, впровадження нових послуг; диференціація цін на послуги; поєднання індивідуального підходу та масовості в обслуговуванні клієнтів; активне економічне стимулювання споживачів послуг; створення мережі фітнес-клубів під одним брендом, які працюють за однією ідеологією; застосування інтенсивних технологій виробництва послуг, обслуговування великих мас клієнтів, що дає можливість отримувати прибутки.

На сучасному етапі фітнес-індустрія набула інтернаціонального характеру. Лідерами її є великі об'єднання фітнес-клубів, які діють у різних країнах. Зростання популярності масового спорту та потреб населення у високоякісних спортивно-оздоровчих послуг робить усе більш актуальним формування фітнес-індустрії як дієвого напрямку підприємницької діяльності фізкультурно-спортивних організацій.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ І ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

Необхідність досягнення мети та вирішення завдань дослідження обумовила використання комплексу загальнонаукових методів теоретичного й експериментально-емпіричного рівнів пізнання. При проведенні досліджень виходили з того, що їх основними структурними елементами є наукова проблема, об'єкт і предмет, засоби і методи, а також з необхідності забезпечення їх тісного логічного зв'язку. Використання загальнонаукових методів теоретичного рівня пізнання стало особливо важливим при з'ясуванні сутності досліджуваної проблеми.

2.1. Методи дослідження

У процесі виконання кваліфікаційної роботи використані такі методи дослідження:

- аналіз науково-методичної літератури та ресурсів мережі Інтернет;
- порівняння і зіставлення;
- системний аналіз;
- соціологічне анкетування;
- методи статистики.

Аналіз науково-методичної літератури та ресурсів мережі Інтернет.

Аналіз літератури здійснювався з урахуванням багатоплановості (історичні, соціологічні, організаційно-управлінські, фінансові, педагогічні та інші аспекти) досліджуваної проблеми. До аналізу були залучені як фундаментальні праці, так і ті, що стосуються окремих аспектів предмета досліджень.

Під час роботи аналізували друковані та електронні джерела стосовно функціонування фітнес-індустрії в різних країнах світу та в Україні.

Аналіз літературних джерел проводили за наступною схемою: складання переліку проблематики і питань, які підлягають вивченню; складання картотеки рефератів літературних джерел; підготовка літературного огляду.

Порівняння та зіставлення. Порівняння - пізнавальна операція, за допомогою якої на основі певного фіксованого признаку - основи порівняння - встановлюється тотожність або відмінності об'єктів (речей, станів, властивостей тощо) шляхом їх попарного зіставлення.

Порівняння та зіставлення як метод наукового аналізу використовувався для пізнання організаційно-управлінських основ фітнес-індустрії, аналізу структури та змісту функціонування фітнес-індустрії у різних країнах.

Системний аналіз. Цінність системного підходу полягає в тому, що розгляд категорій системного аналізу створює основу для логічного й послідовного підходу до проблеми прийняття рішень. Ефективність рішення проблем за допомогою системного аналізу визначається структурою розв'язуваних проблем.

Застосування системного аналізу у вивченні фітнес-індустрії має важливе наукове та практичне значення, оскільки дозволяє розглядати її як цілісну соціально-економічну систему, що включає взаємопов'язані елементи — суб'єкти господарювання, споживачів, ринок послуг, державне регулювання, маркетингове середовище та інноваційні технології. Такий підхід забезпечує можливість комплексного дослідження факторів, які впливають на розвиток індустрії, визначення внутрішніх і зовнішніх взаємозв'язків між ними, а також прогнозування тенденцій ринку. Системний аналіз сприяє обґрунтуванню стратегічних напрямів розвитку фітнес-бізнесу, оптимізації управлінських рішень і формуванню ефективної державної політики у сфері фізичної культури та спорту.

Соціологічне анкетування. Опитування є одним з популярних методів наукового пізнання, що дозволяє здійснювати збір первинної інформації шляхом письмового чи усного звернення до визначеної сукупності людей

(респондентів) із запитаннями, зміст яких висвітлює соціальну проблему, що досліджується, з подальшою реєстрацією та аналізом відповідей.

Опитування може бути регламентованим, коли проводиться попередня підготовка єдиних для всіх опитуваних питань та строго визначається їхня послідовність, а також нерегламентованим, що передбачає вільну бесіду з опитуваним, яка обмежена лише визначеним попередньо її загальним планом. Залежно від засобів і способів проведення опитування існує кілька варіантів цього методу: опитування за допомогою преси та на телебаченні; поштове опитування; телефонне опитування; опитування через комп'ютерну мережу; інтерв'ювання; анкетування.

Анкетування як метод вигідно вирізняється серед інших широтою охоплення одиниць дослідження, оперативністю отримання фактичного матеріалу та зручністю його подальшої технічної обробки. Цінність і достовірність отриманої інформації залежить не тільки від правильності вибору та підготовки об'єкту дослідження, від організації анкетування тощо, а й від самої анкети, від ефективності самих питань, від їхньої доступності, повноти, чіткості, ясності, стислості.

Оформлення анкет здійснювалось на основі попереднього визначення цілі та завдань соціологічного опитування. При складанні анкети враховували: ясність формулювань питань, їх послідовність, повноту включеного переліку питань з максимальним висвітленням основних аспектів досліджуваної проблеми.

В роботі наведено аналіз соціологічної інформації, отриманої в ході анкетування фахівців мережі клубів «Sport Life» ($n = 15$) з метою визначення особливостей розвитку фітнес-індустрії в Україні відповідно до розробленого переліку запитань та варіантів відповідей на них.

Методи статистики. У процесі дослідження застосовувалися методи статистичного аналізу інформації. Описова статистика дозволила узагальнити первинні результати за допомогою визначення основних статистичних показників. Дані, отримані в результаті анкетування, оброблялися

статистичним методом визначення показників відносної частки. Він передбачає проведення аналізу результатів дослідження з метою визначення процентного співвідношення між частинами і цілим. Для розрахунку використовували формулу 2.1:

$$P\% = (m/n) * 100\% \quad (2.1),$$

де, $P\%$ - показник відносної частки; m - число респондентів, що вибрали той чи інший варіант відповіді; n - чисельність вибірки.

З метою візуалізації результатів дослідження використовувалися таблиці та графічні засоби (гістограми, діаграми).

Математичну обробку результатів дослідження здійснювали із використанням програми MS Excel на персональному комп'ютері.

2.2. Організація досліджень

Дослідження проводилося у кілька етапів протягом 2024-2025 років.

На першому етапі здійснювалася підготовка й організація дослідження. Перший етап був присвячений аналізу стану проблеми (вивчення літератури, узагальнення досвіду практичної роботи), визначенню завдань, об'єкта, предмета та програми дослідження, добору методів дослідження. На цьому етапі був проведений аналіз літературних джерел з проблеми досліджень, було проаналізовано роботи українських та зарубіжних авторів, а також інтернет-джерела.

Також було проаналізовано документи звітності Європейської асоціації фізичної активності (Europe Active Association) та Міжнародної асоціації спортивно-оздоровчих клубів (IHRSA). Вони об'єднують фітнес, велнес-клуби Європи та світу відповідно, є найбільш авторитетними у фітнес-індустрії, тому достовірність даних звітів не підлягає сумніву.

Було зроблено аналіз «Дослідження ринку фітнес-послуг України - 2020», що є комплексним і найбільш повним звітом за рік про ситуацію в українській галузі фітнесу. Дослідження проводиться щорічно експертами інформаційно-аналітичної платформи «FitnessConnectUA», що популяризує в Україні фітнес та здоровий спосіб життя. У 2017 році «FitnessConnectUA»

також став асоційованим членом міжнародної організації IHRSA та Європейської організації фізичної активності (Europe Active Association).

На другому етапі був проведений структурно-функціональний аналіз сучасної фітнес-індустрії в країнах світу, а також особливості функціонування в Україні з метою визначення потенційної «готовності» до впровадження фітнес-технологій. Також було проведено анкетування фахівців мережі клубів «Sport Life» (n =15) з метою визначення особливостей розвитку фітнес-індустрії в Україні відповідно до розробленого переліку запитань та варіантів відповідей на них (додаток А). За результатами опитування оформлено зведену відомість відповідей респондентів (додаток Б).

На третьому етапі дослідження була проведена інтерпретації отриманих даних, визначено перспективи розвитку сучасної фітнес-індустрії в країнах світу, а також особливості функціонування та розвитку в Україні. Здійснювалося формулювання висновків, підготовка до захисту.

РОЗДІЛ 3

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ФІТНЕС-ІНДУСТРІЇ

3.1. Підсумки розвитку світової фітнес-індустрії напередодні пандемії COVID19

Світова фітнес-індустрія на сьогодні являє собою складний соціально-економічний феномен, який характеризується ключовими ознаками. По-перше це комплекс послуг і продуктів, пов'язаних із фізичною активністю, здоров'ям, фітнес-центрів, спортивних залів, студій boutique, додатків та онлайн-платформ, обладнання, wearable-гаджетів, фітнес-одягу тощо. По-друге, суб'єкти фітнес-індустрії головну увагу у своїй роботі з клієнтами звертають на її wellness-складову, яка включає recovery, ментальне здоров'я, медичні або превентивні послуги. По-третє, фітнес-клуби у багатьох країнах досягають успіху за рахунок швидкий впровадження цифрових рішень, серед яких: фітнес-додатки, онлайн-тренування, стрімінги, гібридні формати («онлайн та офлайн»). На загал спочатку XXI століття світовій фітнес-індустрії були притаманні такі перетворення, як цифрова трансформація, інтеграція wellness, wearables, персоналізовані підходи, глобалізація брендів.

Перед пандемією COVID-19 (2019 р.) глобальний дохід фітнес-клубів оцінювався у 96, 7 млрд. дол. США. Кількість членів по всьому світу у фітнес-та оздоровчих клубах досягла порядку 174–184 млн чол. Зокрема у США в 2019–2020 цей показник складав понад 62-65 млн чол. [55, 67]. А обіг Європейського ринку фітнес-послуг у 2019 році досяг у сумі 28-30 млрд євро. [46]. Узагальнені дані про економічний стан світової фітнес-індустрії наведені у таблиці 3.1. Вони досить переконливо свідчать про те, що світова фітнес індустрія демонструвала стабільно високі темпи зростання, що забезпечувало сприятливі умови для розвитку глобального ринку фітнес-послуг.

Загальні показники розвитку світової фітнес-індустрії**У 2015-2019 роках [48, 50, 54, 56, 57, 64, 66]**

Показники	2015 р.	2017 р.	2019 р.	2019 р. у % до 2015 р.
Кількість фітнес-клубів, тис.	187,0	200,0	201,0	107,5
Кількість клієнтів, млн. чол	151,0	162,1	174,0	115,2
Дохід, млрд дол. США	81,0	83,1	87,2	107,7

Слід також враховувати, що кожній країні притаманні свої особливості у формуванні розглянутих показників розвитку національних фітнес-індустрій. Країни мають неоднакові соціальні, економічні, культурні умови функціонування фітнес індустрії. У них діють як позитивні, так і негативні фактори, які обумовлюють рівні попиту та пропозиції на ринках фітнес-послуг, а отже тенденції розвитку самих ринків. Внаслідок цього у країни складають різні групи відповідно до досягнень національних фітнес-індустрій. До лідируючих груп, зазвичай, відносяться країни, які мають позитивні соціальні (престижність занять фітнесом серед значної кількості населення, усвідомлення необхідності занять для зміцнення здоров'я, наявність вільного часу для занять) та економічні (стимулювання компаніями працівників, які регулярно відвідують фітнес-клуби, наявність великої кількості сучасних фітнес-клубів, високий рівень доходів населення) умови для розвитку фітнес-індустрії.

Наступні три таблиці свідчать про те, що абсолютним лідером за всіма показниками станом на 2019 рік стала фітнес-індустрія США [55]. Другі позиції посіли: за кількістю фітнес-клубів – Бразилія, за кількістю клієнтів та за обсягом отриманого доходу – Німеччина. Нарешті, третю позицію посіли: за кількістю фітнес-клубів – Мексика, а за кількістю клієнтів та обсягом прибутку – Великобританія.

Таблиця 3.2

**Топ-10 країн, за кількістю фітнес-клубів
станом на 2019 рік [67]**

Місце	Країна	Кількість клубів
1	США	38477
2	Бразилія	34509
3	Мексика	12376
4	Німеччина	8988
5	Аргентина	7910
6	Італія	7500
7	Південна Корея	6950
8	Великобританія	6728
9	Канада	6156
10	Японія	4950

Таблиця 3.3

**Топ-10 країн, на які припадає 70% від загальної
кількості клієнтів світової фітнес-індустрії
станом на 2019 рік [67]**

Місце	Країна	Кількість клієнтів, млн чол.
1	США	60,87
2	Німеччина	10,61
3	Великобританія	9,72
4	Бразилія	9,60
5	Франція	5,71
6	Канада	5,62
7	Італія	5,32
8	Іспанія	5,20
9	Китай	4,52
10	Японія	4,24

Таблиця 3.4

Топ-10 країн, на які припадає 71% загального доходу світової фітнес-індустрії станом на 2019 рік [67]

Місце	Країна	Дохід, млрд дол.
1	США	30,000
2	Німеччина	5,936
3	Великобританія	5,800
4	Китай	3,944
5	Японія	3,943
6	Франція	2,870
7	Австралія	2,831
8	Південна Корея	2,580
9	Італія	2,563
10	Канада	2,560

Слід також відзначити, що поряд з розглянутими показниками, які свідчать про економічний потенціал та економічну ефективність світової фітнес-індустрії, важливо залучати до аналізу ще один показник, що враховує її вплив на соціум тобто свідчить про її соціальний ефект. Таким показником охоплення населення планети фітнес-послугами (табл. 3.5). Найвища позиція за цим показником у світовому рейтингу належить Швеція, де кожний пятий мешканець країни відвідує спортивно-оздоровчі клуби.

Високий рівень охоплення фітнес-послугами у цих країнах пояснюється значною часткою фізично активного населення, високим рівнем урбанізації та присутністю великих операторів на ринку.

Однією з найуспішніших франшиз у сфері фітнесу вважається бренд «Crunch Fitness». Франшиза продемонструвала динамічний розвиток, перевищивши показник у понад один мільйон постійних відвідувачів та розширивши мережу до більш ніж 250 локацій у США, Пуерто-Ріко, Канаді, Австралії та Іспанії.

Таблиця 3.5

**Топ-10 країн з найбільшим рівнем охоплення
фітнес-послугами станом на 2019 рік [67]**

Місце	Країна	Рівень охоплення населення фітнес-послугами, %
1	Швеція	21,4
2	Норвегія	20,9
3	США	20,3
4	Данія	18,3
5	Нідерланди	17,0
6	Фінляндія	16,8
7	Канада	15,5
8	Австралія	15,3
9	Великобританія	14,8
10	Нова Зеландія	13,6

Важливою особливістю світової фітнес-індустрії є те, що не всі її сегменти відіграють однакову роль у розвитку глобального ринку фітнес-послуг. Факти свідчать, що провідне місце тут посідають виробники фітнес-послуг, які діють на американському та європейському континентах

Фітнес-індустрія Американського континенту являє собою провідний компонент світової фітнес-індустрії, а отже і найбільший сегмент глобального ринку фітнес-послуг. Станом на 2019 рік вона об'єднувала понад 110 тис. клубів, у яких займалися 86,4 млн клієнтів [55].

Слід відзначити, великі відмінності, притаманні національним компонентам американської фітнес-індустрії. Найбільшим та провідним серед них є США, яка за всіма показниками (кількість клубів, кількість клієнтів, відсоток населення, що є членами клубів) посідає беззаперчне перше місце на континенті. Відповідно національний ринок фітнес послуг США є найбільше розвиненим, що дає змогу його учасникам-фітнес-клубам отримувати найвищі

прибутки та динамічно прогресувати (табл. 3.6, 3.7 та 3.8).

Таблиця 3.6

**Топ-10 країн Америки
за кількістю клієнтів континентальної фітнес-індустрії
станом на 2019 рік [67]**

Місце	Країна	Кількість клієнтів, млн чол.
1	США	60,87
2	Бразилія	9,60
3	Канада	5,61
4	Мексика	4,10
5	Аргентина	2,80
6	Колумбія	0,98
7	Перу	5,62
8	Чилі	4,90
9	Еквадор	2,60
10	Болівія	1,90

Об'єднуючи 36,5 тис. клубів, фітнес-індустрія США, у доповідному періоді стабільно покращувала свої економічні показники. Зокрема у 2019 році сукупний дохід фітнес-клубів досяг 30 млрд. доларів США, поівняно з 27,6 млрд доларів у 2018 році. А порівняно з 2016 роком, то дохід виріс на 8,7 %, а кількість клієнтів збільшилася на 6,5 %.

Проведений дослідниками аналіз статистики дав змогу визначити п'ять штатів США з найбільшою кількістю фітнес-клубів: Каліфорнія, Техас, Флорида, Нью-Йорк і Пенсильванія. Водночас найбільшу кількість клієнтів фітнес-центрів зафіксовано у Массачусетсі, Колорадо, Нью-Джерсі, Іллінойсі та Каліфорнії.

Таблиця 3.7

**Топ-10 країн Америки за сукупним доходом
фітнес-клубів станом на 2019 рік [67]**

Місце	Країна	Кількість клієнтів, млн чол.
1	США	30,01
2	Канада	2,56
3	Бразилія	2,10
4	Мексика	1,80
5	Аргентина	1,00
6	Колумбія	0,38
7	Чилі	0,18
8	Перу	0,17
9	Еквадор	0,08
10	Парагвай	0,05

До найпопулярніших мереж у США належать «LA Fitness», «Life Time Fitness», «Planet Fitness» та «CrossFit». Серед провідних клубів також виділяють «Equinox», «24 Hour Fitness», «Curves», «The Sports Club/LA», «Crunch», «Gold's Gym», «YMCA», «David Barton Gym» і «Anytime Fitness» [67].

Важливо підкреслити, що розвиток фітнесу у США підтримується на державному рівні: діють цільові програми, надаються податкові пільги, знижки на оренду приміщень і земельних ділянок, а також преференції щодо тарифів на комунальні послуги. Ще близько 60-ти років тому у США було створено Президентську раду з фітнесу та спорту, до складу якої входять відомі науковці, політики, спортсмени й діячі культури. За результатами американських досліджень, кожен долар, інвестований у залучення працівників компаній до програм фізичної активності, забезпечував станом на 2019 рік до 3,43 долари економії на витратах на медичне обслуговування та

лікарняні виплати [63].

До першої п'ятірки країн, які активно культивують фітнес як засіб залучення населення до здорового способу життя, увійшли Канада, Бразилія, Мексика та Аргентина. Ці країни мають кращі порівняно з іншими умови функціонування та розвитку фітнес-індустрії - більшу кількість населення як демографічну передумову розширення попиту на фітнес-послуги, стабільнішу економіку, вищий рівень доходів населення.

Насамперед це стосується Канади, де фітнес-індустрія упродовж десятиріччя до 2019 року демонструвала стабільне зростання. Її діяльність забезпечила фітнес-клубам близько 2,56 млрд доларів доходу, що дозволило країні посісти друге місце у своєму регіоні. На території Канади функціонувало приблизно 6156 фітнес-об'єктів, які обслуговували понад 5,6 млн клієнтів. Рівень проникнення фітнес-послуг серед населення становив близько 15,5 %, завдяки чому країна вийшла на друге місце на континенті за показником залучення населення до занять фітнесом (табл. 3.12) [67].

Латиноамериканський ринок фітнес-індустрії вирізняється стабільністю та значним потенціалом розвитку. Сьогодні в регіоні налічується близько 20 млн членів фітнес-клубів, а щорічні доходи індустрії здоров'я та фітнесу сягають 6 млрд доларів. Порівняно з попереднім роком кількість клубів у Латинській Америці зростає і становить близько 65 тис. [67].

За даними Латиноамериканської доповіді IHRSA, Бразилія із 34 509 клубами поступається лише США на світовому ринку, маючи понад 9 млн клієнтів. Мексика, де функціонує 12 376 спортивних клубів, посідає друге місце в регіоні та третє у світі за їх кількістю. Її ринок генерує близько 2,1 млрд доларів доходу, обслуговуючи понад 4,1 млн відвідувачів [55].

Фітнес-індустрія у Латинській Америці динамічна і зазнала значних змін, в доповнення до розвитку сегмента фітнес-клубів низької вартості, на зростання фітнес-індустрії в Латинській Америці вплинули й інші події, включаючи загальне економічне зростання, збільшення зацікавленості потенційних споживачів, поширення нових технологій, зростання

популярності boutique-студій для проведення групових занять та власне професіоналізація персоналу, зайнятого у фітнес-сфері.

Таблиця 3.8

Топ-10 країн Америки за рівнем залучення населення до занять фітнесом [67]

Місце	Країна	Кількість клієнтів у %
1	Сполучені Штати	20,3
2	Канада	15,5
3	Аргентина	6,75
4	Бразилія	4,62
5	Мексика	3,23
6	Коста-Ріка	2,81
7	Чилі	2,72
8	Парагвай	2,36
9	Уругвай	2,27
10	Панама	2,23

Загалом країнами Латинської Америки у поточному столітті ще не використані всі можливості для зростання, оскільки рівень охоплення серед учасників у 18-ти країнах залишається у середньому низьким і складав у 2019 році всього 2,15%.

Фітнес-індустрія в Європі. До пандемії коронавірусу фітнес-індустрія у Європі зростала як за кількістю членів, так і за кількістю клубів, демонструючи рекордні фінансові показники (табл. 3.9). Відповідно до даних дослідження неурядової організації Europe Active Association, у 2019 році європейський ринок фітнес-послуг зріс на 4 % порівняно з минулим роком, охопивши понад 60 млн постійних клієнтів. Кількість об'єктів фітнес-індустрії збільшилася на 3,2 % і досягла 62 тис. клубів. При цьому десять провідних

європейських фітнес-брендів наростили свій оборот на 4 %, що становило близько 3 млрд євро [46].

Таблиця 3.9

Розвиток фітнес-індустрії у Європі у 2008-2019 роках [46, 65]

Показники	Роки					2019 р. у % до 2008 р.
	2008	2012	2014	2018	2019	
Кількість клубів	36 900	48 000	50 000	62 000	62 000	168
Члени (мільйони)	40	44	44,9	62,2	64,8	162
Доходи (млн євро)	20 000	25 000	27 000	27 200	28 200	141

Таблиця 3.10

**Кількість фітнес-клубів в країнах Європи
станом на 2019 рік [46]***

Місце	Країна	Кількість фітнес-клубів.
1	Німеччина	8988
2	Італія	7500
3	Великобританія	6728
4	Іспанія	4520
5	Франція	4200
6	Росія	3700
7	Польща	2600
8	Нідерланди	2000
9	Туреччина	1720
10	Швеція	1620
11	Україна	1569
12	Фінляндія	1538

* У таблиці представлені країни, кількість клубів у яких перевищує 1,5 тис

Основним чинником зростання ринку стало збільшення кількості клубів на 3,2 %, що спричинило підвищення загальної кількості клієнтів на 4,0 % до 60 млн осіб (табл. 3.11). Позитивна динаміка зумовлена насамперед активним розвитком мереж недорогих операторів, серед яких «Basic-Fit», «The Gym Group», «McFIT Group», «FitX» і «Pure Gym» — п'ять компаній, що демонструють найвищі темпи приросту за числом клієнтів [47].

Безперечним лідером європейського фітнес-ринку за кількістю споживачів залишалась Німеччина [52]. У таблиці 3.10 наведено країни Європи, де кількість відвідувачів фітнес-клубів перевищує 1 млн осіб. У Німеччині протягом року кількість споживачів зросла на 5,3 % і досягла 10,61 млн, що дозволило країні зберегти друге місце у світовому рейтингу.

Таблиця 3.11

**Кількість споживачів фітнес-послуг в країнах Європи
станом на 2019 рік [47]**

Місце	Країна	Кількість клієнтів, млн чол.
1	Німеччина	10,61
2	Великобританія	9,72
3	Франція	5,71
4	Італія	5,32
5	Іспанія	5,20
6	Росія	3,00
7	Польща	2,91
8	Нідерланди	2,90
9	Швеція	2,14
10	Туреччина	1,95
11	Норвегія	1,10
12	Україна	1,09
13	Швейцарія	1,07
14	Данія	1,05
15	Австрія	1,03

Разом із Німеччиною лідируючі позиції займають Велика Британія (третє місце у світі), Франція (п'яте місце, Італія (сьоме місце) та Іспанія (восьме місце).

За показником сукупних доходів європейський сегмент фітнес-індустрії продемонстрував у 2019 році зростання на 3,8% до 26,6 млрд євро порівняно з попереднім роком. Показники доходів у різних країнах наведені в таблиці 3.12.

Таблиця 3.12

**Сукупні доходи суб'єктів фітнес-індустрії
у країнах Європи у 2019 році [47]**

Місце	Країна	Доходи, млн євро.	2019 р. у % до 2018 р.
1	Німеччина	5200	103,0
2	Великобританія	5084	106,8
3	Франція	2513	102,0
4	Італія	2245	101,3
5	Іспанія	2235	102,9
6	Нідерланди	1346	101,6
7	Польща	872	100,1
8	Швейцарія	866	101,9
9	Швеція	853	103,4
10	Інші 24 країни	5380	-

Німеччина та Великобританія мають два найбільші фітнес-ринки в Європі, посідаючи відповідно друге та третє місця у світовому рейтингу. Разом із Францією, Італією та Іспанією вони формують близько 65 % загального обсягу європейського фітнес-ринку. Порівняно з попереднім роком, найбільше зростання прибутків зафіксовано у Великобританії.

Вагомий внесок у розвиток фітнес-індустрії Європи зробили провідні оператори, що представляють відомі мережеві фітнес-бренди (табл. 3.13). У 2019 році десять найбільших європейських операторів фітнес-послуг

забезпечили сукупний дохід у розмірі 3,1 млрд євро. Частка ринку тридцяти найбільших компаній зросла до 23,5 %, а кількість клієнтів збільшилася на 9,5 % — з 12,9 до 14,1 млн осіб порівняно з 2016 роком.

За результатами рейтингу фітнес-операторів 2019 року, лідером за кількістю клієнтів залишалася компанія «McFIT Group», випередивши «Basic-Fit», яка продемонструвала найбільше абсолютне зростання членства — на 310 тис. осіб. До п'ятірки лідерів також увійшли три бюджетні мережі: «Pure Gym», «Clever Fit» і «The Gym Group» [47].

Таблиця 3.13

Топ-5 європейських фітнес-операторів за кількістю споживачів станом на 2019 рік [47]

Фітнес-оператор	Кількість споживачів, млн. чол	2019 р. у % до 2016 р.
«McFIT Group»	1,73	6,8
«Basic-Fit»	1,52	25,6
«Pure Gym»	0,92	12,6
«Clever fit»	0,62	13,8
«The Gym Group»	0, 61	35,5

На відміну від рейтингу фітнес-операторів за кількістю клієнтів, у рейтингу за рівнем доходів лідирують три компанії з преміальним рівнем цін: «David Lloyd Leisure» (483 млн євро), «Migros Group» (388 млн євро) та «Virgin Active» (356 млн євро) [47].

За показником охоплення населення фітнес-послугами перше місце в Європі посідає Швеція. До країн із високим рівнем залучення також належать Норвегія, Данія, Нідерланди та Великобританія). У таблиці 3.14 наведено європейські держави, де рівень охоплення населення фітнес-послугами перевищує 10 %.

Північні країни Європи та Нідерланди демонструють найвищий рівень охоплення населення фітнес-послугами серед усіх європейських держав. Загалом у Європі цей показник становить близько 7,6 % від загальної

чисельності населення. Таким чином, високі рівні залучення у країнах Північної та Центральної Європи частково компенсуються нижчими показниками охоплення ринку у Південній та Східній Європі.

Показники розвитку європейської фітнес-індустрії у 2019 році свідчать про суттєве зростання як кількості споживачів, так і доходів галузі. Це підтверджує, що фітнес-послуги залишаються конкурентоспроможними та привабливими для споживачів у більшості країн континенту.

Таблиця 3.14

**Країни Європи з найбільшим рівнем охоплення
фітнес-послугами станом на 2019 рік [47]**

Місце	Країна	Рівень охоплення фітнес-послугами, %
1	Швеція	21,4
2	Норвегія	20,9
3	Данія	18,3
4	Нідерланди	17,0
5	Фінляндія	16,8
6	Великобританія	14,8
7	Німеччина	12,9

Варто відзначити, що розвиток фітнесу в Європі активно підтримується державою. У низці країн реалізуються спеціальні програми, діють податкові преференції, пільги на оренду приміщень і земельних ділянок, а також знижені тарифи на комунальні послуги. Наприклад, в Італії завдяки сприятливому законодавству, спрямованому на розвиток масових спортивних клубів, прибутковість фітнес-бізнесу сягає 25–30 %, тоді як у більшості інших сфер бізнесу цей показник становить лише 7–10 %.

Важливим фактором сталого розвитку фітнес-індустрії в Європі є діяльність неурядової організації European Active Association, яка координує

роботу своїх членів – відповідних національних асоціацій у 30-ти країнах континенту

Вона виконує ряд важливих функцій щодо підтримки національних асоціацій, зокрема:

- виступає об'єднуючим захисником, представляючи національні асоціації на європейському рівні та посилюючи роботу, вони виконують у своїх країнах;

- здійснює моніторинг політики та законодавства ЄС для формування нормативних актів та політики, які позитивно впливають на фітнес-індустрію;

- представляє інтереси членів та зацікавлених сторін перед інституціями ЄС, ОЕСР та ВООЗ, а також організаціями громадянського суспільства;

- поширює серед своїх членів результати ринкових і наукових досліджень через ThinkActive та Європейський центр даних;

- надає можливість членам брати участь у галузевих заходах, таких як Європейський форум здоров'я та фітнесу (EHFF), Форум активного лідерства (ALF), Міжнародна зустріч зі стандартів (ISM) та Саміт «Вправи для здоров'я» (EfHS). Національним асоціаціям також надаються знижки на участь у заходах делегатів, що допомагає сприяти співпраці та обміну досвідом.

- чотири рази на рік організовує та проводить Європейський форум фітнес-асоціацій (EFAF), щоб визначати шляхи подальшого розвитку фітнесу на континенті.

Експерти European Active Association підготували низку інформаційних та аналітичних документів, що окреслюють ключові напрями політики, які впливають на розвиток фітнес-індустрії. У цих матеріалах стисло подано основні питання, засновані на розумінні важливості співпраці з усіма зацікавленими сторонами, інституціями ЄС та громадськими організаціями. Однією з ключових переваг такої діяльності є можливість реалізовувати ефективні проєкти, фінансовані за рахунок фондів Європейського Союзу [46].

3.2. Проблеми та перспективи розвитку світової фітнес-індустрії

Поступальний розвиток світової фітнес-індустрії було перервано пандемією COVID-19. Жорсткі карантинні заходи у багатьох країнах світу завдали помітних втрат фітнес-клубам. Велика кількість клубів і студій закрились назавжди. Наприклад, згідно з IHRSA, до кінця 2021 р. приблизно 25 % з них припинили роботу назавжди, що привело до звільнення значної кількості кваліфікованих фахівців. Від 13 % до 58 % клубів у різних країнах змушені були тимчасово припинити роботу, зазнавши великих втрат доходів [67].

За час пандемії відбулись зміни у ставленні клієнтів, частина яких не захотіли повертатись до клубів. А з боку тих, хто продовжив відвідування занять, підвищились вимоги до безпеки та чистоти у приміщеннях клубів.

З метою збереження клієнтів фітнес-клуби впровадили нові форми надання фітнес-послуг: домашні тренування, використання застосунків та віртуальних форматів (фітнес-додатків, онлайн- та стрімінгові тренування, гібридні послуги тощо [49].

Докладені суб'єктами фітнес-індустрії зусилля дали позитивні результати. Світова фітнес-індустрія підтвердила свою стійкість, значно відновившись після пандемії. У 2022 році сукупний дохід фітнес-індустрії оцінювався в 104,05 мільярда доларів, що майже дорівнювало передпандемічному показнику (табл. 3.1). За оцінками фахівців до 2030 року сукупний дохід досягне 202,78 мільярда доларів, що відображає високий річний темп зростання (CAGR) у 8,4 %.

Європейська фітнес-індустрія продовжила зміцнювати свої позиції на світовому ринку фітнес-послуг. Упродовж 2023 року кількість членів фітнес-клубів у Європі зросла на 4,7 мільйона осіб (на 7,5 %), збільшившись із 62,9 мільйона у 2022 році до 67,6 мільйона, що перевищило рівень останнього передпандемічного 2019 року.

Загальні доходи європейського ринку також продемонстрували стійке зростання — на 14 %, досягнувши 31,8 мільярда євро у 2023 році, встановивши

новий рекорд для галузі. Кількість фітнес-клубів зросла помірно — на 1,4 %, і наразі налічує близько 65 тисяч закладів по всій Європі .

Структура ринку залишилася стабільною: трійку провідних фітнес-операторів за кількістю членів становлять Basic-Fit (3,8 млн осіб), RSG Group (2,0 млн осіб) і Pure Gym (1,9 млн осіб). За обсягом доходів лідирують Basic-Fit (1 047 млн євро), David Lloyd (854 млн євро) та Pure Gym (621 млн євро).

Провідні 20 операторів фітнес-ринку Європи також продемонстрували суттєві позитивні зрушення: кількість їхніх членів зросла на майже 2 мільйони осіб (на 13 %), досягнувши 17,4 мільйона, тоді як сукупний дохід збільшився на 19 % і становив 6,2 мільярда євро [49].

У 2023 році в європейській фітнес-індустрії було завершено дванадцять значних угод зі злиття та поглинання (M&A), що свідчить про збереження високого рівня довіри інвесторів до традиційних форматів фітнес-бізнесу, заснованих на фізичній інфраструктурі клубів. Ці процеси підтверджують провідну роль операторів тренажерних залів у загальній екосистемі галузі, навіть попри швидке зростання цифрових фітнес-рішень.

Рівень охоплення членством у фітнес-клубах продовжив зростати: у 2023 році він досягнув 8,4 % від загальної кількості населення (порівняно з 7,9 % у 2022 році) та 10,1 % серед осіб віком від 15 років (проти 9,5 % у попередньому році). Це демонструє наявність значного потенціалу подальшого розвитку галузі в більшості європейських країн [65].

Подальші структурні зміни на світовому ринку фітнесу визначатимуться новими бізнес-моделями та концепціями. Зростає кількість цифрових пропозицій, а також популярність тренувань на свіжому повітрі, що стимулює розвиток bootcamp-формату — інтенсивних курсів фізичної підготовки просто неба.

Водночас продовжує поширюватися тренд на спеціалізовані boutique-концепції, зокрема кросфіт та інші інноваційні методики фізичної активності. За даними IHRSA, ключовими напрямками подальшого зростання стануть мобільні фітнес-додатки, онлайн-фітнес-клуби, VR-тренування та

використання віртуальних тренерів. Співзасновник компанії «Black Box VR» Престон Льюїс зазначає, що поєднання принципів гейміфікації з фітнес-технологіями формує майбутнє індустрії здоров'я.

Уже на початку 2019 року на ринку з'явилося обладнання з підтримкою NFC (Near Field Communications) і програмою Gym Kit, що дає змогу підключати фітнес-тренажери до Apple Watch та синхронізувати дані про тренування. Сучасне програмне забезпечення дозволяє аналізувати фізичний стан користувача, враховувати історію занять і пропонувати персоналізовані програми тренувань [67].

Інновації у сфері діагностики фізичного стану також активно розвиваються. Нові технології на основі камер і сенсорів забезпечують створення 3D-зображення тіла за 35 секунд, дозволяючи користувачам відстежувати зміни у фігурі та стані здоров'я. Американська мережа «Gold's Gym» вже впровадила такі системи у 150 своїх клубах.

Таким чином, операторам фітнес-клубів необхідно постійно впроваджувати інноваційні підходи для залучення клієнтів і задоволення їхніх зростаючих очікувань щодо якості послуг. Загалом, фітнес-індустрія залишається однією з найдинамічніших галузей світової економіки, а її стабільне зростання робить цей ринок надзвичайно привабливим для інвесторів.

Висновки до розділу 3

1. У поточному столітті світовій фітнес-індустрії були притаманні високі темпи росту, що дозволило досягти високих соціальних та економічних показників та забезпечувало сприятливі умови для динамічного розвитку глобального ринку фітнес-послуг. На початок пандемії COVID-19 (2019 р.) глобальний дохід фітнес-клубів оцінювався у 96,7 млрд. дол. США. Кількість членів у фітнес- та оздоровчих клубах по всьому світу досягла порядку 174–184 млн чол. Зокрема у США в 2019-2020 цей показник складав понад 62-65 млн чол., а обіг Європейського ринку фітнес-послуг у 2019 році досяг у сумі 28-30 млрд євро.

2. Поступальний розвиток світової фітнес-індустрії було перервано пандемією COVID-19. Жорсткі карантинні заходи у багатьох країнах світу завдали помітних втрат фітнес-клубам. Велика кількість клубів і студій закрились назавжди. Згідно з IHRSA, до кінця 2021 р. приблизно 25 % з них припинили роботу назавжди, що привело до звільнення значної кількості кваліфікованих фахівців. Від 13 % до 58 % клубів у різних країнах змушені були тимчасово припинити роботу, зазнавши великих втрат доходів.

3. Здійснені суб'єктами світової фітнес-індустрії під час пандемії адаптаційні заходи дали позитивні результати, що дозволило їй відновити свою стійкість, значно відновивши свої позиції на глобальному ринку послуг. У 2022 році сукупний дохід фітнес-індустрії оцінювався в 104,05 мільярда доларів, що майже дорівнювало передпандемічному показнику. За оцінками фахівців до 2030 року сукупний дохід досягне 202,78 мільярда доларів, що відображає високий річний темп зростання (CAGR) у 8,4 %.

РОЗДІЛ 4

СТАН ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ФІТНЕС-ІНДУСТРІЇ В УКРАЇНІ В КРИЗОВИХ УМОВАХ

4.1. Місце фітнес-індустрії на ринку спортивно-видовищних послуг в Україні

У цьому розділі нам важливо отримати відповіді на низку питань. Насамперед принципове значення є визначення місця вітчизняної фітнес-індустрії на національному ринку спортивно-оздоровчих послуг, що може свідчити про її вагомість як фактора розвитку цього ринку.

Слід відзначити, що з початку століття вітчизняні фітнес-центри послідовно збільшували свій вплив на ринок спортивно-оздоровчих послуг країни. При цьому мала місце тенденція стійкого зростання цільового сегменту фітнес-індустрії на ринку спортивно-оздоровчих послуг. Це вагомий показник на тлі зменшення питомої ваги таких суб'єктів ринку як спортивні споруди та інші виробники спортивно-оздоровчих послуг.

Як свідчать дослідження вітчизняних авторів, за підсумками 2020 року суб'єкти фітнес-індустрії (фітнес-клуби) посіли сегмент вітчизняного ринку спортивно-оздоровчих послуг розміром 40 % (табл. 4.1).

Таблиця 4.1

Місце вітчизняної фітнес-індустрії на ринку спортивно-оздоровчих послуг у 2019-2020 р.р. [38]

Суб'єкти спортивно-оздоровчої діяльності	Кількість		Сегмент ринку у %		2020 р. у % до 2019 р.
	2019 р.	2020 р.	2019 р.	2020 р.	
Фітнес-центри	1864	2142	37	40	115
Спортивні клуби	1058	1233	21	23	117
Спортивні споруди	655	644	13	12	98
Інші	1461	1340	29	25	92

Експерти інформаційно-аналітичної платформи «FitnessConnectUA» з'ясували, що станом на 2020 рік в Україні серед суб'єктів категорії Gyms 56 % склали фітнес-клуби, 10 % - фітнес-студії, по 9 % - клуби бойових мистецтв та пілатес-студії, 7 % - жіночі фітнес-клуби, по 3 % - йога-студії та студії танців, 2 % - басейни. При цьому переважна кількість вказаних об'єктів (60 %) розташовувалась у великих містах України. А на м. Київ припадало 26 % загальної кількості об'єктів вітчизняної фітнес-індустрії (табл. 4.2).

Таблиця 4.2

Розподіл фітнес-об'єктів між містами в Україні [12, 13]

Місто	Кількість фітнес-об'єктів	
	2018 р.	2020 р.
Київ	385 (27 %)	407 (26 %)
Харків	153 (11 %)	171 (11 %)
Одеса	95 (7 %)	105 (7 %)
Дніпро	86 (6 %)	92 (6 %)
Львів	78 (5 %)	84 (5 %)
Запоріжжя	59 (4 %)	62 (4 %)
Івано-Франківськ	41 (3 %)	41 (3 %)
Вінниця	36 (3 %)	39 (2 %)
Херсон	37 (3 %)	39 (2 %)
Луцьк	37 (3 %)	35 (2 %)
Миколаїв	35 (2 %)	35 (2 %)
Тернопіль	32 (2 %)	32 (2 %)
Чернігів	28 (2 %)	28 (2 %)
Рівне	26 (2 %)	27 (2 %)
Житомир	27 (2 %)	25 (2 %)
Чернівці	24 (2 %)	25 (2 %)
Полтава	23 (2 %)	21 (1 %)
Черкаси	21 (1 %)	20 (1 %)
Хмельницький	15 (1 %)	16 (1 %)
Інші	80 (6 %)	91 (6 %)

Важливим фактором розвитку вітчизняного ринку фізкультурно-оздоровчих послуг під впливом суб'єктів фітнес-індустрії стали мережі фітнес-

клубів. Мережевим визначають такий фітнес-бренд, що об'єднує більше ніж трьох клубів під однією назвою, яким притаманна єдина бізнес-модель розвитку і єдину ринкову стратегію. Протягом 2018-2020 років мережі розширились за рахунок активного відкриття нових клубів (табл. 4.3).

Таблиця 4.3

Найбільші мережеві фітнес-бренди України [46]

Фітнес-бренд	Кількість клубів		
	2018 р.	2020 р.	2025 р.*
«FitCurves»	153	130	57
«Sport Life»	48	63	44
«Малібу»	26	30	20
«АтлетіКо»	21	22	24
«Pulse Gym»	10	11	23
«Смайл»	7	9	6
«Домінант»	8	9	8
«СпортЛенд»	7	8	5
«Адреналін»	7	8	8

* Складено за даними офіційних сайтів мережевих фітнес-брендів [1, 2, 11, 21, 29, 30, 32, 59, 61]

У 2020 році лідируючу позицію на ринку за кількістю клубів посідали «FitCurves», SportLife, «Малібу», «АтлетіКо» [46]. При цьому найбільша фітнес-мережа в Україні належала американському мікроклубному оператору «FitCurves» (130 жіночих фітнес-клубів), а найбільша кількість клієнтів – мережі «Sport Life» (350 тис. чол. на початок 2020 р.). Загальна частка мережевих фітес-брендів склала 41% вітчизняних фітнес-об'єктів.

Станом на 2020 рік показники середньої площі клубу склали: «Sport Life» 5004 кв. м, «Малібу» - 540 кв. м, «АтлетіКо» - 523 кв. м, «FitCurves» - кв. м. Зокрема, за показником загальний обсяг фітнес-площ лідерство утримувала мережа «Sport Life» - власник 77% площ серед п'яти найбільших фітнес-

брендів або 12 % сукупної площі вітчизняних фітнес-клубів. Варто також відзначити, що на той час понад 80 % площ діючих фітнес-клубів було надано клієнтам великих міст країни з населенням 7,8 млн осіб (понад 18 % наявного населення) [13].

Фахівцями також було встановлено залежність між середнім розміром площі клубу і кількістю потенційних споживачів фітнес-послуг: у населених пунктах з меншим показником кількості населення було зафіксовано нижчі показники середньої площі клубів: понад 700 тис. мешканців – 984 кв. м; міста від 250 тис. до 700 тис. мешканців – 507 кв. м; менше 250 тис. мешканців – 400 кв. м.

Було також встановлено залежність ринкового характеру – між кількістю мешканців міста та ціною річного абонементу. Так, у містах з кількістю населення до 250 тис. чол. відвідування фітнес-клубу протягом року коштувало клієнтам в середньому від 5 тис. 43 грн, в той час як у містах з населенням понад 700 тис. чол. – 6 тис. 114 грн. А в фітнес клубах м. Київ - до 8 тис. 317 грн. При цьому останніми докризовими роками спостерігалось поступове зростання цін на ринку фітнес-послуг. Якщо в 2016 році середня ціна річного абонементу складала 5429 грн, то у 2020 році – на 14 % більше (6190 грн). Протягом цього ж періоду істотно збільшилась (з 66 % до 82%) питома вага клубів, які пропонували річні абонементи за ціною від 3000 грн. до 15000 грн. [9]

Важливо відзначити, що за період 2016-2020 рр. Зріс попит на фітнес-послуги за показником кількості їх споживачів - з 1,02 млн до 1,09 млн. тобто на 70 тис осіб, а реальне залучення населення України до споживання послуг зросло на 0,2 % і досягло 2,6 %. Це стало ознаками зростання популярності фітнесу і як наслідок – збільшення внеску фітнес-індустрії в розвиток вітчизняного ринку спортивно-оздоровчих послуг.

Як економічний підсумок обсяг річного обігу коштів на ринку фітнес-послуг у 2020 р. склав 251,4 млн дол. США, що на 50 млн перевищило підсумок передньому року. Це було досягнуто завдяки зростанню кількості

покупців фітнес-послуг, а також внаслідок підвищення фітнес-клубами цін річних абонементів [7, 12, 13].

З огляду на викладене важливо оцінити успіхи української фітнес-індустрії порівняно з ситуацією в інших країнах, насамперед у країнах Європи. Експерти «FitnessConnectUA» дійшли висновку, що на початок 2020-х років Україна посіла одинадцяте місце за кількістю фітнес-клубів та дванадцяте місце за кількістю споживачів фітнес-послуг.

Водночас у якості позитиву варто відзначити, що в Україні найнижчі ціни на фітнес-послуги порівняно з іншими європейськими країнами. Проте низькі ціни на абонементи обумовили відносно низьку доходність фітнес-центрів. А це призвело до того, що за обсягом ринкового обігу у сегменті фітнес-послуг Україна посіла лише вісімнадцяте місце.

Послідовний розвиток вітчизняної фітнес-індустрії було перервано у березні 2020 року, коли Україну спочатку накрила пандемія COVID-19. Карантинні заходи на тривалий час закрили діючі фітнес-центри по всій країні, що вкрай негативно позначилось на їхньому економічному стані й відповідно зупинили функціонування ринку фітнес-послуг.

Нові серйозні випробування випали на вітчизняну фітнес-індустрію внаслідок введення воєнного стану в країні через агресію з боку Російської Федерації. Окупація ворогом частини території обумовила звуження ринку фітнес-послуг. Приміром, за даними «Pro-Consulting» перед вторгненням сегмент Донецької та Луганської областей на вітчизняному ринку фітнес-послуг становив 13,7 % [13].

Відбулися негативні тенденції на ринку фітнес-послуг, обумовлені низкою факторів, серед яких:

- зниження попиту на послуги особливо в сегменті жіночого фітнесу через від'їзд з країни значної кількості матерів з дітьми, а також в інших цільових групах з причини частих повітряних тривог, мобілізацію до Сил оборони та ін.;

- зниження пропозиції послуг з боку суб'єктів фітнес-індустрії, з різних причин, таких як: закриття фітнес-клубів, що опинились на окупованих територіях та зруйнування фітнес-центрів у низці підконтрольних Україні населених пунктів через атаки з повітря; зменшення числа фахівців з фітнесу через від'їзд з країни або участь Силах оборони.

На жаль, сучасним дослідникам важко встановити тенденції функціонування вітчизняної фітнес-індустрії у 2020-2025 роках через низку обставин. Насамперед це відсутність достовірної інформації та аналітичних матеріалів, які у мирні часи регулярно оприлюднювались спеціалізованими організаціями (Інформаційно-аналітична платформа «FitnessConnectUA» та ін.) за підсумками проведених ними досліджень. На сьогодні отримати відносно достовірні дані про діяльність фітнес-клубів та мереж можливо головним чином на їхніх офіційних сайтах [4].

Таблиця 4.1 дає лише дуже загальне уявлення про сучасний стан фітнес-індустрії в Україні. Як бачимо, станом на початок 2025 року істотно скоротилось кількість клубів в мережах, які докризовими роками були традиційними лідерами на вітчизняному ринку фітнес-послуг. За офіційною інформацією на сайтах провідних мереж більшість з них (шість з дев'яти) втратили клуби. Найсуттєвіших втрат зазнали такі з них, як «FitCurves», «Sport Life» та «Малібу», які зменшились відповідно на 73, 19 та 10 клубів. Лише двом мережам («Pulse Gym» та «АтлетіКо») вдалось поліпшити своє положення на галузевому ринку.

4.2. Передумови подальшого розвитку фітнес-індустрії в Україні

Можна з упевненістю стверджувати, що розглянуті вище фактори продовжать свою дію в осяжному майбутньому і будуть суттєво стримувати розвиток вітчизняної фітнес-індустрії, що негативно вплине на динаміку ринку фітнес-послуг. В таких складних умовах особливо важливо сформулювати аргументоване уявлення про можливості та шляхи створення у країні передумов збереження досягнутих фітнес-клубами та їх мережами успіхів у розвитку вітчизняного ринку спортивно-оздоровчих послуг [10].

З метою визначення підходів до вирішення цього завдання було проведено дослідження у формі соціологічного анкетування фахівців мережі клубів «Sport Life» м. Київ. Нижче наводимо результати дослідження.

У ході дослідження було здійснено оцінку ролі фітнес-індустрії вітчизняними фахівцями як важливого сегмента ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні. З'ясувалося, що більшість респондентів переконані у позитивному впливі фітнес-індустрії на розвиток сегменту галузевого ринку. Разом із тим 40% опитаних вважають за необхідне запровадити державний контроль за її діяльністю, тоді як 7% респондентів висловили негативну оцінку ролі фітнес-індустрії (рис. 4.1).

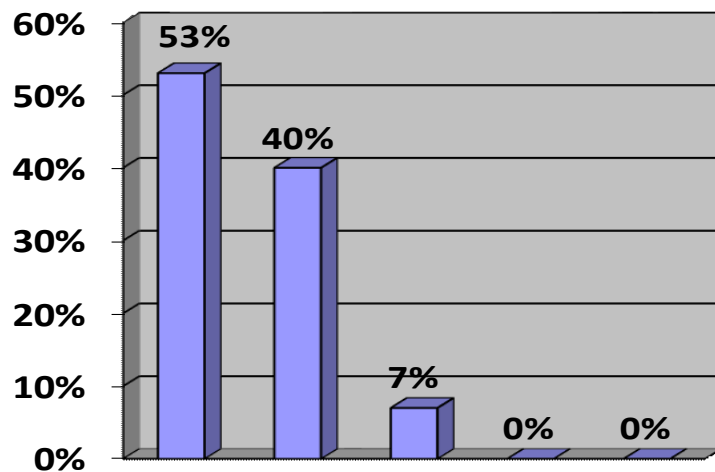

Рис. 4.1. Оцінка впливу фітнес-індустрії на розвиток на розвиток вітчизняного ринку спортивно-оздоровчих послуг:

- 53 % - впливає великою мірою;
- 40 % - впливає позитивно за умови контролю з боку держави;
- 7 % - не впливає;
- 0 % - справляє негативний вплив;
- 0 % - важко відповісти

Аналіз відповідей респондентів свідчить, що розвиток фітнес-індустрії має різнопланові наслідки (рис. 4.2). Одним із ключових позитивних

результатів є підвищення якості фізкультурно-спортивних послуг, адже одним із головних критеріїв позиціонування фітнес-індустрії виступає надання високоякісних фізкультурно-оздоровчих і спортивно-оздоровчих послуг. До інших позитивних наслідків респонденти віднесли покращення фінансового стану фітнес-клубів та збільшення обсягів недержавних інвестицій у сферу фізичної культури і спорту. Водночас вказано і на низку негативних аспектів розвитку галузі. Насамперед це комерціалізація фізкультурно-спортивних організацій, коли головною метою стає отримання прибутку, що відтісняє на другий план інші важливі завдання. Іншою проблемою є обмежена доступність послуг фітнес-центрів для значної частини населення через високі ціни.

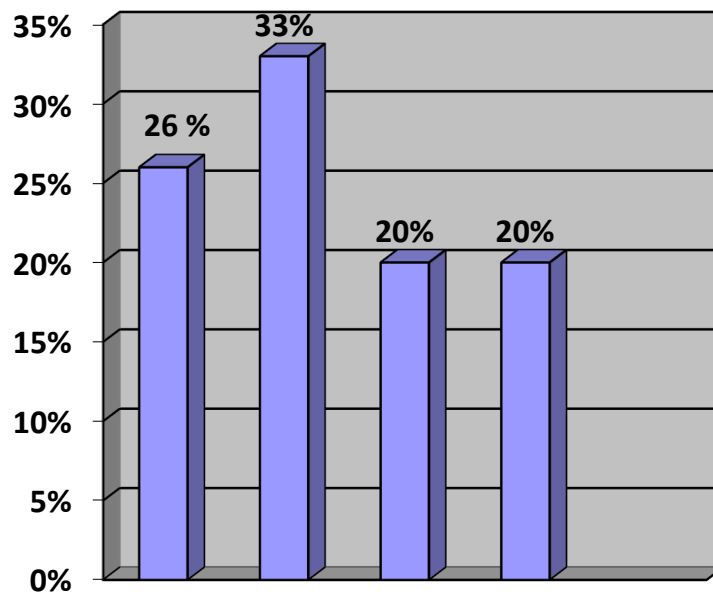

Рис. 4.2. Оцінка позитивних наслідків розвитку фітнес-індустрії в Україні:

26 % - підвищується мотивація населення до занять фізичною культурою та спортом;

33 % - підвищується якість фізкультурно-спортивних послуг, розширюється їх асортимент;

20 % - поліпшується матеріальне становище фізкультурно-спортивних організацій;

20 % - збільшується приплив недержавних інвестицій у сферу фізичної культури та спорту

У сфері розвитку підприємництва в оздоровчому фітнесі складно визначити єдиний оптимальний шлях. Найбільш поширеною серед респондентів відповіддю (40%) є орієнтація на північноамериканську модель, що базується на приватному капіталі. Як показує досвід США, для її ефективного функціонування необхідна значна підтримка з боку держави, якої, на жаль, в Україні поки що немає. Західноєвропейська модель, у свою чергу, потребує активної участі громадських організацій, однак рівень усвідомлення населенням важливості розвитку фізичної культури і спорту в нашій країні залишається недостатнім. Водночас частина опитаних (20%) вважає за доцільне формувати власну, національну модель розвитку (рис. 4.3).

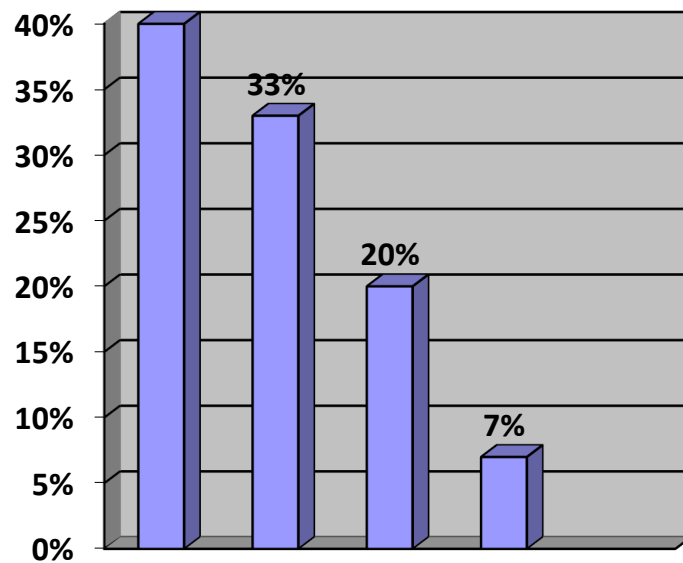

Рис 4.3. Оцінка виду моделі підприємництва у фітнес-індустрії для впровадження в Україні:

- 40 % - Північноамериканська, заснована на приватному капіталі;
- 33 % - Західноєвропейська (клубна);
- 20 % - власна модель;
- 7 % - важко відповісти

Аналіз відповідей респондентів показує, що найбільш ефективною формою підприємництва у сфері оздоровчого фітнесу є приватне підприємство. Це підтверджується тим, що переважна більшість фітнес-центрів в Україні функціонують саме на приватній основі. Другу позицію за рівнем значущості посідає форма акціонерного товариства (рис. 4.4).

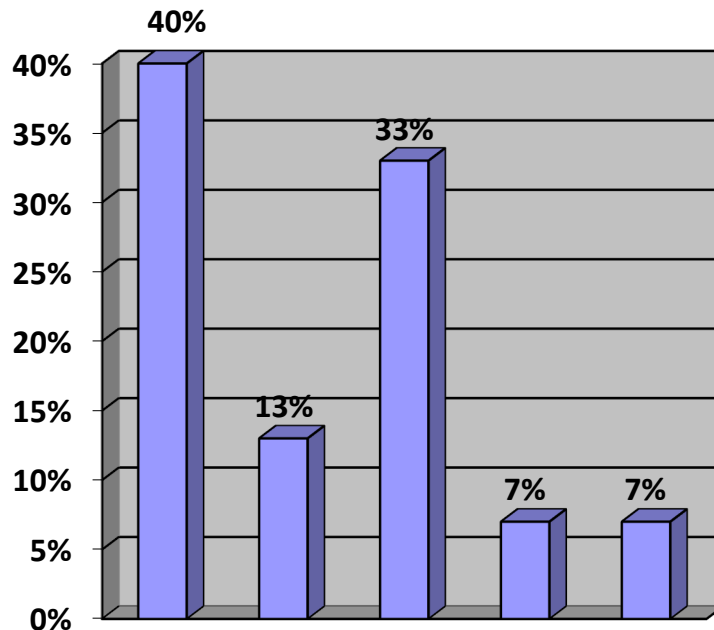

Рис 4.4. Оцінка організаційно-правових форм підприємництва для впровадження у фітнес-індустрію в Україні:

40 % - приватне підприємство;

13 % - господарське товариство;

33 % - акціонерне товариство;

7 % - важко відповісти;

7 % - інші;

Крім того, з відповідей респондентів випливає, що франчайзинг розглядається як необхідна умова розвитку оздоровчого фітнесу. Досвід США, країн Європи та Росії свідчить, що саме франчайзинг є провідним напрямом еволюції фітнес-індустрії. Окремим клубам дедалі складніше протистояти

експансії мережевих фітнес-центрів, і в умовах зростаючої конкуренції ця тенденція лише посилюватиметься (рис. 4.5).

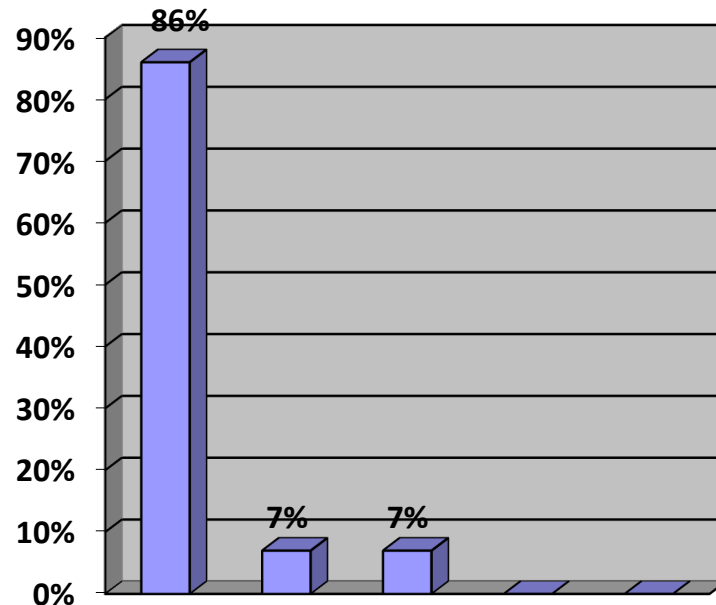

Рис. 4.5 Оцінка доцільності використання в фітнес-індустрії України франчайзингу з метою поширення мереж фітнес-клубів:

86 % - так;

7 % - ні;

7 % - важко відповісти

На початковому етапі розвитку фітнес-індустрії в Україні основна увага виробників послуг була зосереджена на елітному сегменті. Такий вибір дозволяв отримувати вищі прибутки та швидше повертати інвестиції завдяки використанню стратегії «зняття вершків», адже тоді про насичення попиту ще не йшлося. Згодом вихід на ринок нових учасників змусив багатьох підприємців переорієнтуватися на бізнес-сегмент, оскільки для його розвитку сформувалися об'єктивні передумови. Щодо економ-сегмента, то він почав розвиватися ще до появи перших фітнес-центрів. Нині ж послуги цього класу потребують модернізації, адже в умовах зростання стандартів і вимог до якості вони не можуть залишатися на попередньому рівні (рис. 4.6).

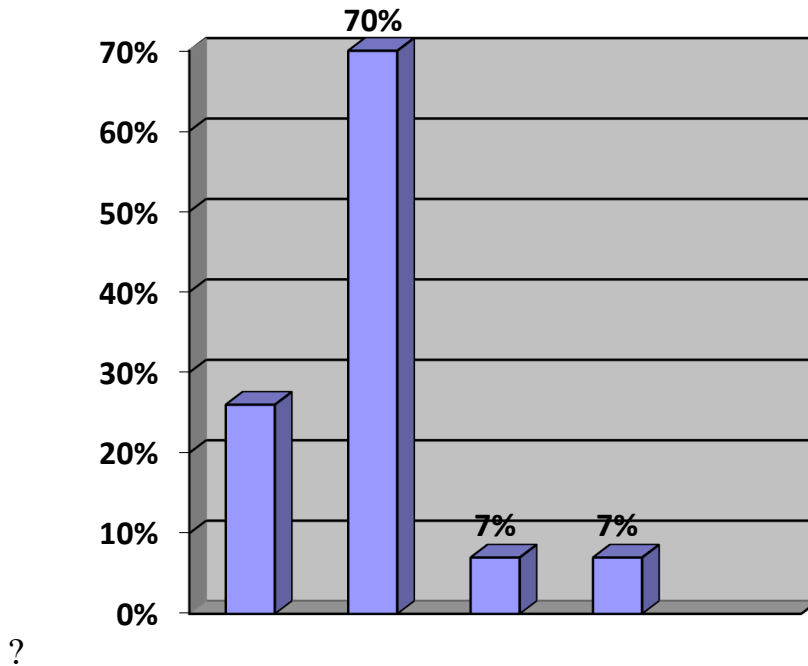

Рис. 4.6. Оцінка ступеня освоєння секторів фітнес-індустрії в Україні:

40 % - економ-клас;

13 % - бізнес-клас;

20 % - еліт-клас;

7 % - важко відповісти

В умовах сучасного ринку успішний розвиток фітнес-індустрії не можливий без застосування ефективного маркетингу. Це є очевидним фактом, підтвердженим практикою діяльності фітнес-центрів різних країн [34]. При цьому варто відзначити, що успішне застосування маркетингу у сфері оздоровчого фітнесу обумовлюється розумінням специфіки використання його сильних сторін з урахуванням особливостей процесу виробництва та реалізації фітнес-послуг. Цілком закономірно, що більшість респондентів (70 %) позитивно оцінили доцільність застосування маркетингу фітнес-клубами, хоча кожний третій з них ще недооцінюють можливості цього ефективного ринкового механізму управління розвитком вітчизняної фітнес-індустрії (рис. 4.7)

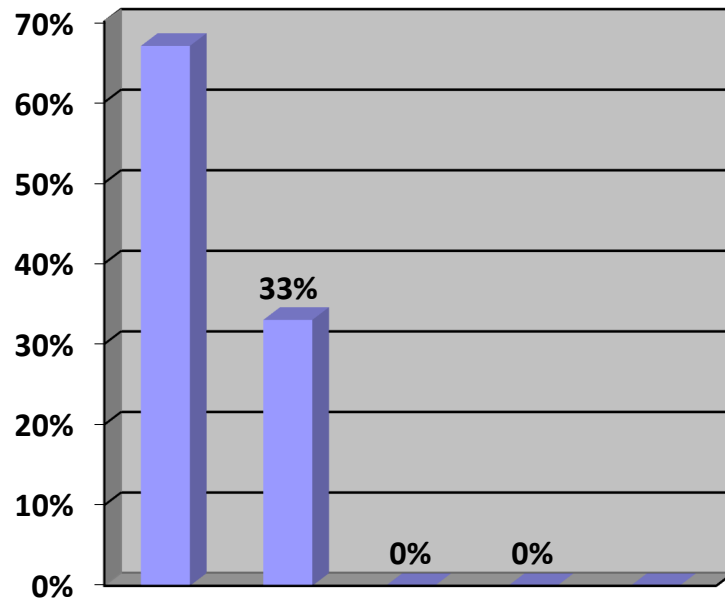

Рис. 4.7. Оцінка доцільності використання суб'єктами фітнес-індустрії в Україні ринкових технологій управління, насамперед маркетингу:

67 % - доцільно;

33 % - так, але меншою мірою, ніж в інших сферах економіки;

0 % - недоцільно;

0 % - важко відповісти

Серед ключових чинників, що стримують розвиток фітнес-індустрії в Україні, респонденти насамперед відзначають політичну нестабільність. Вона гальмує не лише розвиток фітнес-індустрії, а й негативно впливає практично на всі сфери суспільного життя. Відсутність належного правового регулювання, що є похідним наслідком політичної нестабільності, також розглядається як суттєва перешкода для галузі. Крім того, на розвиток фітнес-індустрії негативно впливають низький рівень зацікавленості населення фізичною культурою і спортом, дефіцит кваліфікованих кадрів у сфері спортивного менеджменту та маркетингу, а також недостатній розвиток спонсорської підтримки (рис. 4.8).

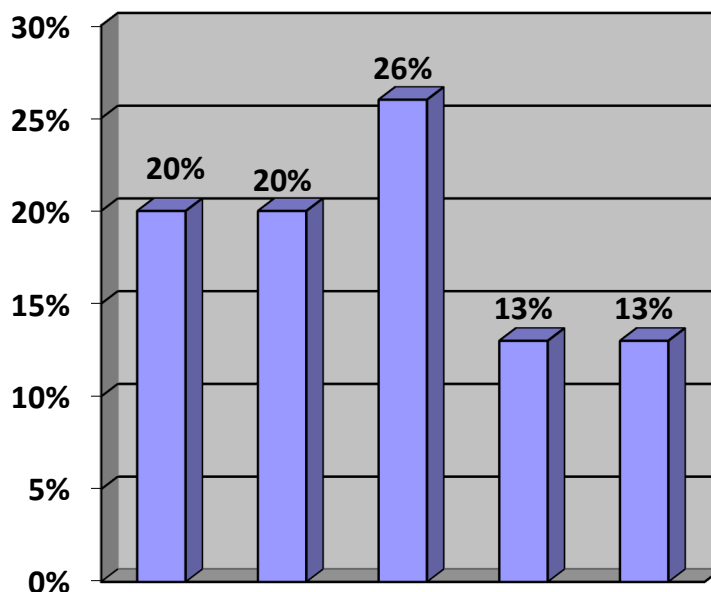

Рис. 4.8. Оцінка факторів, які найбільше ускладнюють розвиток фітнес-індустрії в Україні:

20 % - низький інтерес населення до занять фізкультурою та спортом;

20 % - впливає позитивно за умови контролю з боку держави;

26 % - не впливає;

13 % - справляє негативний вплив;

13 % - важко відповісти;

0 % - важко відповісти

Приватні фітнес-центри, які є організаційно-економічною основою вітчизняної фітнес-індустрії, орієнтуються насамперед на комерційні інтереси, ставлячи головною метою отримання прибутку, що призводить до недостатнього врахування потреб різних соціальних верств населення. У цьому контексті державне втручання в розвиток підприємництва у сфері фізичної культури і спорту є необхідним та повинно реалізовуватися насамперед через ефективні механізми законодавчої діяльності.

Більшість респондентів (70 %) вважають, що підтримка фізкультурно-спортивних організацій має здійснюватися шляхом запровадження

податкових пільг. Як показує досвід США, така практика демонструє значні позитивні результати, тому доцільно приділити особливу увагу саме цьому виду стимулювання виробників фізкультурно-оздоровчих послуг. Водночас важливим завданням є створення дієвого правового механізму контролю за діяльністю спонсорів, що сприятиме більш ефективному розвитку та функціонуванню фізкультурно-спортивних організацій (рис. 4.9).

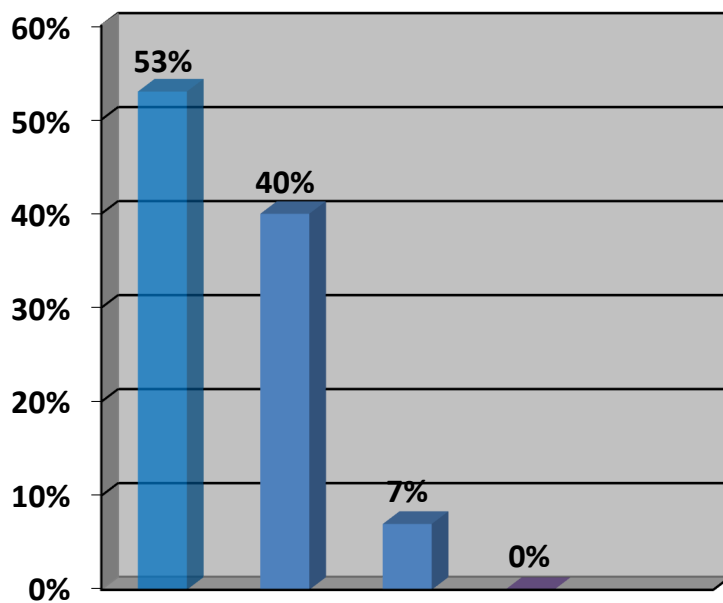

Рис. 4.9. Оцінка доцільності впливу держави на розвиток фітнес-індустрії в Україні:

53 % - має безпосередньо впливати на розвиток фітнес-індустрії;

40 % - має впливати на підприємництво побічно, через механізм законодавчого регулювання;

7 % - не має впливати;

0 % - важко відповісти

У розподілі цих відповідей респондентів прослідковується певне протиріччя. Немає сумніву в тому, що 53 % з них не розуміють, що держава не має права впливати на виробничу діяльність фітнес-клубів. Очевидно така позиція більшості респондентів обумовлена тим, що сьогодні фітнес-клуби

діють в екстремальних умовах, спричинених особливостями воєнного стану в країні. А саме в таких умовах істотно зростає роль держави у забезпеченні функціонування усіх суспільних інститутів, у тому числі й тих, хто належить до сектору приватного підприємництва.

Висновки до розділу 4

1. Вітчизняна фітнес-індустрія за роки незалежності України продемонструвала поступальний розвиток і свого піку досягла наприкінці 2010-х років, справляючи позитивний вплив на формування та функціонування національного ринку спортивно-оздоровчих послуг. На початку 2020 року Україна вперше за період незалежності була включена до загальноєвропейського звіту про ринок фітнес-послуг і посіла позиції у першій половині рейтингу. Таких результатів вдалося досягти попри складні економічні умови та несприятливу податкову політику, адже, на відміну від більшості європейських країн, в Україні досі не скасовано податок на додану вартість для надавачів фітнес-послуг. Станом на 2020 рік найкраще фітнес-послугами було охоплено шість обласних центрів: Київ, Харків, Одеса, Львів, Дніпро, Запоріжжя, населення яких складала 18 % населення країни. На ці шість міста припадало 81 % площ фітнес-клубів та 2/3 річного обігу ринку. Майже 20% (306) фітнес-клубів започаткували десять великих брендів, лідерами серед яких стали «FitCurves», «Sport Life», «Малібу», «АтлетіКо», «Сафарі».

2. Поступальний розвиток вітчизняної фітнес-індустрії було перервано у березні 2020 року, коли Україну спочатку накрила пандемія COVID-19, а з лютого 2022 року її спіткали серйозні випробування внаслідок введення воєнного стану в країні через агресію з боку Російської Федерації. Посилилась негативні тенденції на ринку фітнес-послуг, обумовлені низкою факторів, серед яких: зниження попиту на послуги особливо в сегменті жіночого фітнесу через від'їзд з країни значної кількості матерів з дітьми, а також в інших цільових групах з причини частих повітряних тривог, мобілізацію до Сил оборони та ін.; зниження пропозиції послуг з боку

суб'єктів фітнес-індустрії, з різних причин, таких як: закриття фітнес-клубів, що опинились на окупованих територіях та зруйнування фітнес-центрів у низці підконтрольних Україні населених пунктів через атаки з повітря; зменшення числа фахівців з фітнесу через від'їзд з країни або участь Силах оборони.

3. Аналіз підсумків власного соціологічного дослідження дозволив окреслити передумови розвитку вітчизняної фітнес-індустрії в найближчій перспективі. На думку респондентів, найбільш доцільним напрямком подальшого розвитку фітнес-індустрії в Україні є впровадження пекреважно північноамериканської моделі (40 % голосів опитаних), яка передбачає активне використання франчайзингу (86 %). Визначальну роль у розвитку вітчизняного ринку фітнес-послуг мають відігравати фітнес-клуби, які дають як приватні підприємства (40 %), акціонерні товариства (33 %) та господарські товариства (13 %) і мають бути орієнтовані на застосування маркетингу. Держава, в свою чергу, має створювати сприятливі юридичні та організаційні передумови для розвитку фітнес-індустрії (40 %).

ПРАКТИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Суспільним інститутам України (фітнес-клубам, Міністерству молоді та спорту України, стейкхолдерам) опрацювати механізм системної взаємодії приватного сектору і державних інституцій, що дозволить створити сприятливі умови для сталого розвитку фітнес-індустрії в країні, підвищити рівень фізичної активності населення та зміцнити здоров'я нації.

2. Міністерству молоді та спорту України:

- організувати розробку державної стратегії розвитку фітнес-індустрії, визначивши фітнес як пріоритетний напрям у сфері фізичної культури та спорту;
- ухвалити національну програму популяризації активного способу життя через фітнес;
- сформулювати пакет нормативно-правових документів: стандартів діяльності фітнес-клубів відповідно до вимог ЄС; єдиний реєстр фітнес-тренерів і фітнес-центрів; порядку державного нагляду за якістю фітнес-послуг;
- здійснити підтримку суб'єктів фітнес-індустрії на засобах економічної політики шляхом надання податкових пільг фітнес-клубам, що реалізують соціальні або оздоровчі програми, забезпечення пільгових умов оренди комунальних приміщень для фітнес-організацій, запровадження грантових програм для впровадження інноваційних технологій у фітнесі.
- запровадити підтримку закладів вищої освіти у створенні спеціальностей, пов'язаних з фітнес-менеджментом і спортивним маркетингом.
- проводити загальнонаціональні кампанії із залучення населення до занять фітнесом;
- підтримувати ініціативи місцевих громад і клубів, спрямованих на розвиток доступного фітнесу.

3. Фітнес-клубам:

- зробити пріоритетним напрямом діяльності впровадження інноваційних технологій, таких як: використання цифрових платформ для онлайн-тренувань,

мобільних додатків та систем моніторингу фізичної активності клієнтів; запровадження персоналізованих програм тренувань на основі даних з фітнес-трекерів та сенсорних пристроїв; розвиток vr- і ar-технологій для інтерактивних тренувань.

- впроваджувати диверсифікацію послуг: розширення спектра пропозицій (групові заняття на відкритому повітрі, bootcamp-програми, wellness-напрями, відновлювальні практики); розробка спеціалізованих програм для різних цільових груп – дітей, людей похилого віку, осіб з обмеженими можливостями
- забезпечити регулярне підвищення кваліфікації персоналу у наступних формах: регулярне навчання тренерів відповідно до європейських стандартів (ceps); участь у міжнародних конференціях, семінарах і сертифікаційних програмах; впровадження внутрішніх систем наставництва та контролю якості послуг.
- підтримувати та зміцнювати фінансову стійкість клубів за рахунок: реалізації партнерських програм зі страховими компаніями, роботодавцями, навчальними закладами; використання державних і міжнародних грантів для модернізації обладнання та впровадження енергоефективних технологій.

ВИСНОВКИ

1. У сучасних умовах сталий розвиток ринку спортивно-оздоровчих послуг значною мірою відбувається під впливом індустріалізації виробництва послуг, зокрема активного розвитку фітнес-індустрії. Фітнес-індустрія вирізняється рядом характерних ознак, серед яких: надання послуг високої якості, орієнтованих на різні категорії споживачів; забезпечення клієнтів широким спектром додаткових і супутніх послуг; впровадження активної маркетингової політики та оперативне реагування на зміни попиту; постійне оновлення асортименту послуг відповідно до тенденцій ринку; диференціація цін залежно від рівня і типу сервісу; поєднання індивідуального підходу до клієнта з масовістю обслуговування; використання систем економічного стимулювання споживачів; створення мережевих структур — фітнес-клубів, що функціонують під єдиним брендом і дотримуються спільної корпоративної філософії; застосування інтенсивних технологій виробництва послуг, які забезпечують ефективне обслуговування великої кількості клієнтів та стабільне отримання прибутку.

2. У поточному столітті світовій фітнес-індустрії були притаманні високі темпи росту, що дозволило досягти високих соціальних та економічних показників та забезпечувало сприятливі умови для динамічного розвитку глобального ринку фітнес-послуг. На початок пандемії COVID-19 (2019 р.) глобальний дохід фітнес-клубів оцінювався у 96, 7 млрд. дол. США. Кількість членів у фітнес- та оздоровчих клубах по всьому світу досягла порядку 174–184 млн чол. Зокрема у США в 2019-2020 цей показник складав понад 62-65 млн чол., а обіг Європейського ринку фітнес-послуг у 2019 році досяг у сумі 28-30 млрд євро.

3. Поступальний розвиток світової фітнес-індустрії було перервано пандемією COVID-19. Жорсткі карантинні заходи у багатьох країнах світу

завдали помітних втрат фітнес-клубам. Велика кількість клубів і студій закрились назавжди. Згідно з IHRSA, до кінця 2021 р. приблизно 25 % з них припинили роботу назавжди, що привело до звільнення значної кількості кваліфікованих фахівців. Від 13 % до 58 % клубів у різних країнах змушені були тимчасово припинити роботу, зазнавши великих втрат доходів. Здійснені суб'єктами світової фітнес-індустрії під час пандемії адаптаційні заходи дали позитивні результати, що дозволило їй відновити свою стійкість, значно відновивши свої позиції на глобальному ринку послуг. У 2022 році сукупний дохід фітнес-індустрії оцінювався в 104,05 мільярда доларів, що майже дорівнювало передпандемічному показнику. За оцінками фахівців до 2030 року сукупний дохід досягне 202,78 мільярда доларів, що відображає високий річний темп зростання (CAGR) у 8,4 %.

4. Вітчизняна фітнес-індустрія за роки незалежності України продемонструвала поступальний розвиток і свого піку досягла наприкінці 2010-х років, справляючи позитивний вплив на формування та функціонування національного ринку спортивно-оздоровчих послуг. На початку 2020 року Україна вперше за період незалежності була включена до загальноєвропейського звіту про ринок фітнес-послуг і посіла позиції у першій половині рейтингу. Таких результатів вдалося досягти попри складні економічні умови та несприятливу податкову політику, адже, на відміну від більшості європейських країн, в Україні досі не скасовано податок на додану вартість для надавачів фітнес-послуг. Станом на 2020 рік найкраще фітнес-послугами було охоплено шість обласних центрів: Київ, Харків, Одеса, Львів, Дніпро, Запоріжжя, населення яких складала 18 % населення країни. На ці шість міста припадало 81 % площ фітнес-клубів та 2/3 річного обігу ринку. Майже 20% (306) фітнес-клубів започаткували десять великих брендів, лідерами серед яких стали «FitCurves», «Sport Life», «Малібу», «АтлетіКо», «Сафарі».

5. Поступальний розвиток вітчизняної фітнес-індустрії було перервано у березні 2020 року, коли Україну спочатку накрила пандемія COVID-19, а з лютого 2022 року її спіткали серйозні випробування внаслідок введення

воєнного стану в країні через агресію з боку Російської Федерації. Посилилась негативні тенденції на ринку фітнес-послуг, обумовлені низкою факторів, серед яких: зниження попиту на послуги особливо в сегменті жіночого фітнесу через від'їзд з країни значної кількості матерів з дітьми, а також в інших цільових групах з причини частих повітряних тривог, мобілізацію до Сил оборони та ін.; зниження пропозиції послуг з боку суб'єктів фітнес-індустрії, з різних причин, таких як: закриття фітнес-клубів, що опинились на окупованих територіях та зруйнування фітнес-центрів у низці підконтрольних Україні населених пунктів через атаки з повітря; зменшення числа фахівців з фітнесу через від'їзд з країни або участь Силах оборони.

6. Аналіз підсумків власного соціологічного дослідження дозволив окреслити передумови розвитку вітчизняної фітнес-індустрії в найближчій перспективі. На думку респондентів, найбільш доцільним напрямком подальшого розвитку фітнес-індустрії в Україні є впровадження переважно північноамериканської моделі (40 % голосів опитаних), яка передбачає активне використання франчайзингу (86 %). Визначальну роль у розвитку вітчизняного ринку фітнес-послуг мають відігравати фітнес-клуби, які дають як приватні підприємства (40 %), акціонерні товариства (33 %) та господарські товариства (13 %) і мають бути орієнтовані на застосування маркетингу. Держава, в свою чергу, має створювати сприятливі юридичні та організаційні передумови для розвитку фітнес-індустрії (40 %).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. «Адреналін». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://adrenaline.zp.ua/en/>
2. «АтлетіКо». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://shop.atletiko.club/?club=pogrebskij-shlyah-1>
3. Беляк ЮІ. Класифікація та методичні особливості засобів оздоровчого фітнесу // Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту. 2014. № 11. С. 3-8.
4. Бистра П, Чайченко НЛ., Клименко ГВ., Ковальова АО. Аналіз ринку фітнес-послуг в оздоровчо-спортивній сфері в умовах карантину // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. 2021. Вип. 81. С. 30–33.
5. Вавілов В. Основи менеджменту в фітнес-індустрії. Київ : Саммит-Книга, 2015. 168 с.
6. Ващук Л. Передумови розвитку та становлення фітнесу в Україні // Фізичне виховання, спорт, культура здоров'я в сучасному суспільстві. 2013. № 3. С. 7–9.
7. Воробйова А. В. Світові та національні фітнес-тренди 2019. Спортивна наука і здоров'я людини. 2019. № 1 (1). С. 10-17.
8. Воробйова А., Ковальова Н., Юрченко О., Ковальов В. Фітнес-тренди 2020 // Спортивний вісник Придніпров'я. 2020. № 1. С. 230–237.
9. Гуменюк В. Тенденції розвитку ринку фітнес послуг. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZaHlSP2dI7I>.
10. Дембіцька О.О, Гайдай СІ., Чайченко НЛ, Хапсаліс ГЛ. Перспективи розвитку фітнес-індустрії в Україні // Rehabilitation & Recreation. DOI <https://doi.org/10.32782/2522-1795.2023.15.2>

11. «Домінант». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://dominant.fitness/clubs/>
12. Дослідження ринку фітнес-послуг України 2018. URL: http://www.fitnessconnect.com.ua/files/fitness_2018.pdf
13. Дослідження ринку фітнес-послуг України 2020. URL: <http://www.fitnessconnect.com.ua/files/2020.pdf>
14. Завальнюк О. В. Філософська інтерпретація фітнесу як складової здоров'я та благополуччя людини // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури /фізична культура і спорт/» зб. наук. праць. 2016. –Вип. 3К 2 (71)16. С. 128–131.
15. Зародження фітнес-індустрії в Україні URL: <https://fitnessconnect.com.ua/dumka-ekspertiv/2307-aktualne-interviu-z-oleksandrom-palamarchukom-zarodzhennia-fitnes-industrii-v-ukraini>
16. Здорова залежність: фітнес масово поглинає українців. URL: <https://www.sportlife.ua/ru/node/24513>
17. Інноваційні маркетингові технології в діяльності суб'єктів сфери фітнесу // Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2015. № 4 (20). С. 129-135. URL: <http://economics.opu.ua/files/archive/2015/n4.html>
18. Корносенко ОК. Роль фітнесу в системі оздоровчої фізичної культури // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт. 2013. Вип. 112(3). С. 228-232.
19. Котуранова Т., Железна М. Стратегічні аспекти підвищення конкурентоспроможності фітнес-клубів м. Дніпра // Економічний простір : Зб. наук. пр. Дніпро, 2022. № 179. С. 159–163. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/179-24>
20. Кренделева ВУ. Вплив оздоровчого фітнесу на рівень фізичної підготовленості учнів старших класів // Молодий вчений. 2015. № 3 (2). С. 175–178.

21. «Малібу». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://malibufit.club/https>
22. Мічуда Ю. П. Сфера фізичної культури і спорту в умовах ринку: закономірності функціонування та розвитку. Київ: Олімп. літ-ра., 2007. 216 с.
23. Погонцева О., Василенко М. Сучасний стан сформованості готовності майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту до професійної діяльності в сучасних центрах оздоровчого фітнесу, spa&wellness // Фізична культура, спорт та здоров'я нації. 2014. Вип. 18(1). С. 468-474.
24. Приступа Є, Жданова О, Чеховська Л. Аналіз ринку фізкультурно-оздоровчих послуг у Львові // Слобожанський науково-спортивний вісник. 2017. № 6. С. 79-84.
25. Прогноз ринку фітнес-послуг в Україні на 2018 рік URL: <http://vlasnasprava.ua/prognoz-rinku-fitnes-poslug-v-ukrayini-na-2018-rik/>
26. Ринок фітнес-послуг: конкуренція тисне на ціни. URL: <http://vkurse.ua/ua/business/konkurenciya-davit-na-ceny.html>
27. Ринок фітнесу в Україні: стабільний дохід за межами кризи URL: <https://www.sportlife.ua/uk/press-center/press/22110>
28. Ринок фітнес-клубів як перспективний український бізнес. URL: http://pro-capital.ua/ua/press_center/expert/view/345/
29. «Смайл». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://www.gym-smile.od.ua/%d0%ba%d0%bb%d1%83%d0%b1%d0%b8/>
30. «СпортЛенд». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://sportlandclub.com.ua/uk/kluby>
31. Спортлайф-презентація. URL: <http://www.sportlifegroup.com/sites/default/files/Group-RU-2017.10.20.pdf>
32. «Sport Life». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://sportlife.ua/uk/clubs/>
33. Стадник С, Середа Н. Маркетинговий аналіз конкурентоздатності фітнес-клубів в місті Харків // Слобожанський науково-спортивний вісник. - 2016. № 6. С. 120-124.

34. Топ п'ять комерційних трендів в індустрії спорту 2018 URL: <https://www.nielsen.com/ua/uk/insights/news/2018/top-five-commercial-trends-industry-sports-2018.html>.

35. Туваков АМ. Ярема ВІ. Тенденції і перспективи розвитку фітнесу в Україні // Наукові матеріали ІХ Міжнародної науково-практичної конференції «Реалізація здорового способу життя – сучасні підходи» (18-19 травня 2017 р.). Дрогобич, 2017. С. 347-351.

36. Хоулі ЕТ, Френкс БД. Оздоровчий фітнес: Пер. з англ. Київ: Олімпійська література, 2000. 368 с.

37. Циганок О.В. Сучасні системи організації фізичної культури і спорту. URL: <http://www.stattionline.org.ua/sport/77/12766-suchasni-sistemi-organizaci%D1%97-fizichno%D1%97-kulturi-i-sportu.html>

38. Цимбалюк Сергій. Сутність та економічна роль спортивно-оздоровчої сфери регіону. Економічний дискурс. 2021. Випуск 1-2. С. 57-65. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2021-1-6>

39. Цимбалюк ІО, Антонюк ДА, Цимбалюк СМ, Бортнік СМ. Маркетингове дослідження ринку спортивно-оздоровчих послуг в Україні та її регіонах // Наукові праці ДонНТУ. Серія: «Економічна». 2022, №1(25). С. 48-60.

40. Чернявська О. Фітнес як стиль життя: особливості розвитку в Україні (на прикладі мегаполісів) // Український соціологічний журнал. 2012. № 1-2. С. 79-89.

41. Чеховська Л. Сучасний стан і перспективи розвитку інфраструктури масового спорту України / Науковий часопис НПУ ім. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). – 2017. Вип. 3К (84)17. Т. 1 С. 526-531.

42. Чеховська Л. Фітнес-індустрія: стан і перспективи розвитку у країнах світу // Слобожанський науково-спортивний вісник. 2017. № 2. С. 107-112.

43. Чеховська Л. Фітнес-індустрія України: стан і перспективи розвитку // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П.

Драгоманова. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт). 2017. Вип. 5К. С. 358-363.

44. Шевцова Н. Співобітник як партнер. Реалії сучасного ринку фітнесу // Фітнес експрес. 2016. №4. С.3-4.

45. Done D. Sixteen fitness marketing tips/ Danny Done // Marketeering group. 2016. №1. P.3.

46. Europe Active. Офіційний сайт. URL: <https://www.europeactive.eu/national-associations>

47. European Health & Fitness Market Report 2018. URL: https://www2.deloitte.com/content/dam/Deloitte/pl/Documents/Reports/pl_kluby_fitn ess_EuropeActive_Deloitte_EHFMR_2018_PL.PDF

48. Fitness Industry Statistics (Growth, Trends & Resources 2018 URL: <https://www.wellnesscreatives.com/fitness-industry-statistics-growth/>

49. Fitness Industry 2025: Key Trends & Statistics. URL: https://www.perfectgym.com/en/blog/business/fitness-industry-statistics-trends?utm_source=chatgpt.com "Fitness Industry 2025

50. Fitness strengthens its position as the #1 European sports activity – about 60 million members in Europe in 2017. URL: 51

51. How will the German fitness industry grow? URL: <https://brandwavemarketing.com/growth-of-the-german-fitness-industry/>

52. IHRSA Rebrands to Health & Fitness Association. URL: <https://athlechnews.com/ihrsa-name-change-health-fitness-association/>

53. IHRSA 2018 Global Report: Health Club Industry Revenue Totaled \$87.2 Billion in 2017. URL: <https://www.ihrsa.org/about/media-center/press-releases/ihrsa-2018-global-report-club-industry-revenue-totaled-87-2-billion-in-2017>

54. IHRSA The Americas. URL: <http://www.healthclubmanagement.co.uk/digital/index1.cfm?mag=Health%20Club%20Management&codeid=32890&linktype=story&ref=n&issue=2018%20issue%209>

55. IHRSA update: Findings from the IHRSA Global Report 2017 URL: <http://www.healthclubmanagement.co.uk/health-club-management-features/Findings-from-the-IHRSA-Global-Report-2017/31950>

56. Key findings from the 2018 IHRSA global report. URL: <http://fitnessbusinesscanada.com/editorials/key-findings-from-the-2018-ihrsa-global-report/4609>

57. Pigsby P, Brooks T. Fitness Marketing: A Guide to Marketing Your Fitness Business. Fitness consulting, 2012. 85 p.

58. Pigsby P, Ward T. The Ultimate System for Selling Fitness. Fitness consulting, 2012. 91 p.

59. «Pulse Gym». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://pulse-gym.com.ua/ru/clubs/>

60. Silkina E. Fitness in the system of physical education. URL: <http://fitnes-v-sisteme-fizicheskoy-kultury.pdf>.

61. «Sport Life». Офіційний сайт фітнес-бренду. URL: <https://sportlife.ua/uk/clubs/>

62. The IHRSA Global 25: How 3 Businesses Soared to New Heights URL: <https://www.ihrsa.org/improve-your-club/the-ihrsa-global-25-how-3-businesses-soared-to-new-heights>

63. The IHRSA Global Report 2018. URL: <https://www.ihrsa.org/publications/the-2018-ihrsa-global-report>

64. The impact of the pandemic on the fitness sector – The general international situation and a Hungarian example URL: <https://akjournals.com/view/journals/204/44/4/article->

65. Worldwide survey of fitness trends for 2018. URL: https://emduk.org/wp-content/uploads/2017/11/worldwide_survey_of_fitness_trends_for_2018_the.6.pdf?x49114

66. 2021 IHRSA Media-Report. URL: https://www.globalwellnesssummit.com/wp-content/uploads/2021/02/2021-IHRSA-Media-Report_Jan.pdf].

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

АНКЕТА

Шановний респонденте! Кафедра менеджменту і економіки спорту НУФВСУ проводить дослідження, спрямовані на виявлення тенденцій розвитку вітчизняної фітнес-індустрії в складних соціально-економічних умовах.

Просимо взяти участь в опитуванні, виділивши жирним шрифтом обраний Вами варіант відповіді з кожного питання

1. Чи вважаєте Ви, що фітнес-індустрія справляє позитивний вплив на розвиток ринку спортивно-оздоровчих послуг?
 - 1.1. Так
 - 1.2. Так, за умови контролю з боку держави
 - 1.3. Ні, не справляє
 - 1.4. Справляє негативний вплив
 - 1.5. Важко відповісти

2. Які, на Вашу думку, позитивні наслідки має розвиток фітнес-індустрії в Україні?
 - 2.1. Зростає мотивація населення до занять фізичною культурою і спортом
 - 2.2. Підвищується якість фізкультурно-спортивних послуг, розширюється їх асортимент
 - 2.3. Поліпшується матеріальне становище фізкультурно-спортивних організацій
 - 2.4. Збільшується приплив недержавних інвестицій у сферу фізичної культури і спорту
 - 2.5. Інші (перелічіть)
 - 2.6. Важко відповісти

3. Які, на Вашу думку, негативні наслідки має розвиток фітнес-індустрії в Україні?
 - 3.1. Елітні фізкультурно-спортивні послуги стають недоступними для значної частини населення через високі ціни
 - 3.2. Фізкультурно-спортивні організації перетворюються на комерційні структури

- 3.3. Інші (перелічіть)
3.
4. Важко відповісти
4. Яку модель підприємництва у сфері оздоровчого фітнесу доцільніше розвивати в Україні?
- 4.1. Північноамериканську, що базується на приватному капіталі
- 4.2. Західноєвропейську (клубну)
- 4.3. Власну модель
- 4.4. Важко відповісти
5. Які організаційно-правові форми підприємництва, на Вашу думку, є найбільш ефективними у сфері оздоровчого фітнесу в Україні?
- 5.1. Приватне підприємство
- 5.2. Господарське товариство
- 5.3. Акціонерне товариство
- 5.4. Інші (перелічіть)
5.
5. Важко відповісти
6. Чи доцільно в Україні широко використовувати франчайзинг з метою поширення мереж фітнес-клубів?
- 6.1. Так
- 6.2. Ні
- 6.3. Важко відповісти
7. Який із секторів фітнес-індустрії, на Вашу думку, найменш освоєний?
- 7.1. Сектор економ-класу
- 7.2. Сектор бізнес-класу
- 7.3. Сектор еліт-класу
- 7.4. Важко відповісти
8. Чи слід організаціям оздоровчого фітнесу використовувати ринкові технології управління, зокрема маркетинг?
- 8.1. Так
- 8.2. Так, але меншою мірою, ніж в інших сферах економіки
- 8.3. Ні
- 8.4. Важко відповісти

9. Які з нижченаведених факторів, на Вашу думку, найбільше ускладнюють розвиток фітнес-індустрії в Україні?
- 9.1. Низький інтерес населення до занять фізичною культурою і спортом в Україні
 - 9.2. Відсутність належного правового забезпечення
 - 9.3. Політична нестабільність в Україні
 - 9.4. Недостатня кількість кваліфікованих фахівців у сфері спортивного менеджменту та маркетингу
 - 9.5. Відсутність досвіду здійснення спонсорської діяльності в Україні
 - 9.6. Інші (перелічіть)
.....
 - 9.7. Важко відповісти
10. Чи слід державі впливати на розвиток фітнес-індустрії в Україні?
- 10.1. Так, вона має безпосередньо впливати на розвиток підприємництва
 - 10.2. Так, вона має впливати на підприємництво опосередковано, через механізм законодавчого регулювання
 - 10.3. Ні, не повинна
 - 10.3. Важко відповісти
11. Яким, на Вашу думку, має бути ставлення держави до комерційних структур, що надають спонсорську підтримку фізкультурно-спортивним організаціям?
- 11.1. Вона не повинна звертати уваги на діяльність спонсорів
 - 11.2. Вона має рішуче припиняти спроби спонсорювання комерційними структурами фізкультурно-спортивних організацій
 - 11.3. Вона має запроваджувати податкові пільги спонсорам фізкультурно-спортивних організацій
 - 11.4. Вона має створювати правовий механізм контролю за діяльністю спонсорів
 - 11.5. Інше
 - 11.6. Важко відповісти
12. Ваш вік
- 12.1. 21-30
 - 12.2. 31-40
 - 12.3. 41-50
 - 12.4. Понад 50

Дякуємо за надану допомогу!

ДОДАТОК Б

ЗВЕДЕНА ВІДОМІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ ОПИТУВАННЯ

№ пп	Зміст питань та відповідей		Кількість відповідей	%	Рейтинг
1	Чи вважаєте Ви, що фітнес-індустрія справляє позитивний вплив на розвиток ринку спортивно-оздоровчих послуг?				
	1.1.	Так	8	53	1
	1.2.	Так, за умови контролю з боку держави	6	40	2
	1.3.	Ні, не справляє	1	7	3
	1.4.	Справляє негативний вплив	0	0	-
	1.5.	Важко відповісти	0	0	-
2	Які, на Вашу думку, позитивні наслідки має розвиток фітнес-індустрії в Україні?				
	2.1.	Підвищується мотивація населення до занять фізичною культурою та спортом	4	26	2
	2.1.	Підвищується якість фізкультурно-спортивних послуг, розширюється їх асортимент	5	33	1
	2.2.	Поліпшується матеріальне становище фізкультурно-спортивних організацій	3	20	3
	2.3.	Збільшується приплив недержавних інвестицій у сферу фізичної культури та спорту	3	20	
	2.4.	Інші (перелічіть)	0	0	-
3	Які, на Вашу думку, негативні наслідки має розвиток фітнес-індустрії в Україні?				
	3.1.	Стають недоступними елітні фізкультурно-спортивні послуги для значної частини населення через високі ціни	6	40	2

	3.2.	Фізкультурно-спортивні організації перетворюються на комерційні структури	8	53	1
	3.3.	Інші (перелічіть)	1	7	3
	3.4.	Важко відповісти	0	0	
4	Яку модель підприємництва доцільно впроваджувати у фітнес-індустрії в Україні?				
	4.1.	Північноамериканську, засновану на приватному капіталі	6	40	1
	4.2.	Західноєвропейську (клубну)	5	33	1
	4.3.	Власну модель	3	20	3
	4.4.	Важко відповісти	1	7	4
5	Які організаційно-правові форми підприємництва, на Вашу думку, є найбільш ефективними у сфері оздоровчого фітнесу в Україні?				
	5.1.	Приватне підприємство	6	40	1
	5.2.	Господарське товариство	2	13	3
	5.3.	Акціонерне товариство	5	33	2
	5.4.	Інші (перелічіть)	1	7	4
	5.5.	Важко відповісти	1	7	4
6	Чи доцільно в Україні широко використовувати франчайзинг з метою поширення мереж фітнес-клубів?				
	6.1.	Так	13	86	1
	6.2.	Ні	1	7	2
	6.3.	Важко відповісти	1	7	2
7	7. Який із секторів фітнес-індустрії, на Вашу думку, найменш освоєний?				
	7.1.	Сектор економ-класу	4	26	2
	7.2.	Сектор бізнес-класу	9	70	1
	7.3.	Сектор еліт-класу	1	7	3
	7.4.	Важко відповісти	1	7	3
8	8. Чи слід організаціям оздоровчого фітнесу використовувати ринкові технології управління, насамперед маркетинг?				

	8.1.	Так	10	67	1
	8.2.	Так, але меншою мірою, ніж в інших сферах економіки	5	33	2
	8.3.	Ні	0	0	-
	8.4.	Важко відповісти	0	0	-
9	Які з нижченаведених факторів, на Вашу думку, найбільше ускладнюють				
	9.1.	Низький інтерес населення до занять фізкультурою та спортом в Україні	3	20	2
	9.2.	Відсутність правового забезпечення	3	20	2
	9.3.	Політична нестабільність в Україні	4	26	1
	9.4.	Недостатня кількість кваліфікованих фахівців у галузі спортивного менеджменту та маркетингу.	2	13	3
	9.5.	Відсутність досвіду провадження спонсорської діяльності в Україні	2	13	3
	9.7.	Інші (перелічіть)	0	0	-
	9.8.	Важко відповісти	0	0	-
10	Чи слід державі впливати на розвиток фітнес-індустрії в Україні?				
	10.1	Так, воно має безпосередньо впливати на розвиток фітнес-індустрії	8	53	1
	10.2	Так, воно має впливати на підприємництво побічно, через механізм законодавчого регулювання	6	40	2
	10.3	Ні, не має впливати	1	7	3
	10.4	Важко відповісти	0	0	-
11	Ваш вік:				
	12.1.	21-30	2	13	3
	12.2.	31-40	5	33	1
	12.3.	41-50	5	33	1
	12.4.	Понад 50	3	21	2

